

**Dvojna morala
nacionalističnih hujšakačev**

Kakor poročamo na drugem mestu, je bilo na ÖVP-jevskem kongresu v Innsbrucku govora tudi o Južni Tirolski in tamkajšnji avstrijski manjšini. Ob tej priložnosti sta zlasti kancler Raab in tirolski deželni glavar Tschiggfrey prišla do podobnih zaključkov, kot smo koroški Slovenci poudarili že večkrat: Dovolj je bilo lepih besed, treba bo preiti k dejanjem!

Del dnevnega tiska poroča, da so se ugovoritve silno razburile italijanske neofašiste in so njihovi poslanci celo zahtevali od rimske vlade, naj prekine trenutna pogajanja med Italijo in Avstrijo, ker „so te izjave v protislovju z diplomatskimi navadami in so na Južnem Tirolskem privedle do razmer, ki terjajo pozornost parlamenta“. Vodja neofašistov Arturo Michelini pa je v tej zvezi še posebej izjavil, da grozi Južni Tirolski dejanska in neposredna nevarnost, dočim iziava, da stoji za Južno Tirolsko vsa Avstrija, pomeni žalitev.

S tem so si italijanski neofašisti nedvomno sami izstavili najboljše spričevalo in jasno pokazali, da nočejo sporazumne rešitve manjšinskega vprašanja, torej tistega vprašanja, ki bistveno ovira ureditev vseh drugih odprtih problemov med Avstrijo in Italijo, marveč jim gre le za razpihovanje narodnostne mržnje ter za uveljavljanje njihovih nacionalističnih teženj.

Ali ni to početje na las podobno prizadevanjem gotovih krogov pri nas v Avstriji, in še posebej na Koroškem? Tudi tukaj so na delu sile, ki so skozi in skozi prežete z nacistično miselnostjo (če se ti ljudje tudi javno ne nazivajo „neonacisti“, je pripisati samo dejstvu, da je nacistično udejstvovanje po državni pogodbi izrecno prepovedano!), sile, ki so prevzele vodstvo v protislovenski gonji in delajo z vsemi močmi, da bi preprečile pravično in dosledno izvedbo člena 7 Državne pogodbe, ki edina more zagotoviti pomiritev ter prijateljsko sožitje med obema narodoma v deželi. Ti krogi so še pred nedavnim posebno strupeno napadli sosedno Jugoslavijo, ker se je drznila opozoriti Avstrijo na dolžnosti, ki jih je le-ta prevzela v zvezi z manjšinsko zaščito. In glej, isti krogi so najbolj zakričali tudi zdaj, ko so njihovi duhovni bratje v Italiji napravili isto, kar so še pred tedni delali oni sami.

Ne moremo verjeti, da bi bili v tem kratkem času že popolnoma pozabili, kako so pozivali vlado na Dunaju, naj odločno zavrne „predzno vmešavanje“ Jugoslavije v avstrijske notranje zadeve. Tudi ne verjamemo, da se ne bi več spominjali, kako so vedno najbolj robneli, kadar se je Jugoslavija kakorkoli zavzemala za pravice in življenjske interese slovenskih manjšin v Avstriji ali kadar so se bodisi v naši državi ali pa kjerkoli drugod pojavili stvarni in objektivni glasovi o resničnem položaju teh manjšin. To gotovo ni izraz pozabljenosti, temveč sad njihove zlaganosti in dvojne morale, v kateri spoznajo in priznajo za pravično in pravilno le tisto, kar služi njihovim interesom.

Ta dvojna morala se vleče kot rdeča nit skozi vso zgodovino manjšinske politike na Koroškem in v Avstriji sploh. Še posebno izrazito pa prihaja do izraza v zvezi z manjšinskim vprašanjem na Južnem Tirolskem. Tukaj nacionalistični krogi namreč radi zgubljajo vso razsodnost in jih prav nič ne moti, če si sami trgajo krinko z obraza ter dopuščajo, da se v vsej razgaljenosti kaže njihovo nacionalistično in šovinistično lice. Le tako je potem mogoče, da na eni strani napadajo Italijo, ker se ni do zadnje pičice uresničila pogodbenih določil glede Južnih Tirolcev, hkrati pa se na drugi strani prav oni najbolj trudijo, da doma v Avstriji manjšine, katerih pravice so prav tako zagotovljene z mednarodno pogodbo, ne bi prišle do zažamčene jim enakopravnosti. Ti ljudje avstrijski vladi celo očitajo, da se vse premalo odločno poteguje za svojo manjšino v Italiji, Jugoslaviji pa bi radi odrekli sleherni pravico, zanemari se za položaj slovanskih narodnostnih skupin v Avstriji.

V tej svoji dvojni morali tudi prav radi

Slovenski kulturni zbor zahteva

možnost polnega kulturnega razmaha v slovenski kulturni skupnosti

Včeraj je zasedal v Modri dvorani celovškega Doma glasbe občni zbor Slovenske prosvetne zveze, ki so se ga udeležili zastopniki-delegati posameznih vključenih Slovenskih prosvetnih društev ter osebni člani SPZ, poleg tega pa tudi mnogi gostje iz vseh dolin dvojezičnega ozemlja. Občni zbor naše osrednje kulturne organizacije je pregledal delo v zadnjih letih ter sprejel smernice za delovanje v bodoče. Podane so bile osnove, na podlagi katerih bodo izdelane kulturne zahteve, s katerimi bo Slovenska prosvetna zveza stopila pred naše ljudstvo. Na občnem zboru je bilo tudi izvoljeno novo vodstvo, ki bo s predsednikom dr. Francijem Zwitterjem na čelu v naslednjih letih skrbelo za uspešni razvoj kulturno-prosvetne dejavnosti na naši zemlji. (O poteku občnega zbora bomo podrobneje poročali v prihodnji številki — op. ured.)

Občni zbor SPZ je sprejel tudi posebno resolucijo na ministra za pouk ter deželnega glavarja, v kateri je rečeno:

Delegati Slovenskih prosvetnih društev in člani Slovenske prosvetne zveze na-

slavljamo z občnega zbora te osrednje slovenske kulturne organizacije na g. ministra za pouk in g. deželnega glavarja naslednjo

resolucijo

1. Zahtevamo, da se končno razveljavi protustavni odlok z dne 22. 9. 1958 in z zakonito ureditvijo šolskega vprašanja v smislu predlogov koroških Slovencev napravi konec zmešnjavi in nevzdržnemu stanju na šolskem področju na Koroškem.

2. Zahtevamo, da se odpravi »numerus clausus« za slovenske dijake na učiteljskiču v Celovcu, ki krši ustavno zajamčeno enakost državljanov pred zakoni, ter se zagotovi slovenski učiteljski naraščaj.

3. Zahtevamo, da se končno uresniči naša zahteva po ustanovitvi posebnega Referata za ljudsko vzgojo za koroške Slovence pri deželni vladi v Celovcu.

4. Zahtevamo, da se končno uzakoni enakopravnost slovenskega jezika v okrajih s slovenskim in mešanim prebivalstvom.

Kancler Raab na kongresu ÖVP v Innsbrucku:

Jutrišnja Evropa ne sme biti zgrajena na temeljih nacionalističnega prepira med narodi

Tridnevni kongres ÖVP v Innsbrucku, za katerega so izbrali prav rojstni dan predsednika stranke Raaba, je potrdil dosedanje strankino vodstvo, prav tako pa tudi program, ki ga je v bistvu le težko spoznati kot takega, saj ne vsebuje nobenih novih pogledov, marveč potrjuje le stare parole, po katerih je avstrijsko in demokratično pač le tisto, kar dela ÖVP. V tem smislu so govorili vsi referenti in diskutanti, katerim so se pridružili še inozemski zastopniki, ki so v vseh mogočih oblikah prikazovali strašno »rdečo nevarnost«. Kongres torej ni pokazal nič bistvenega novega, pač pa je jasno razkril cilje in načrte ÖVP, ki očitno stremi za tem, da bi nadaljevala neslavno politiko klerofašistične diktature po letu 1934, katera je Avstrijo že enkrat speljala v objem najhujšega nasilja. Na splošno pa je kongres izzvenel kot začetek volilne borbe za državnozbornske volitve leta 1959.

Na kongresu, ki je imel določeno obelježe že zato, ker je zasedal na Tirolskem,

govorijo o krivicah, ki se gode Južnim Tirolcem, o krivicah, ki smo jih in jih še vedno doživljamo koroški Slovenci, pa nič nočejo slišati, marveč nam še takrat, kadar zahtevamo samo priznanje tistih pravic, ki so nam zajamčene s členom 7, očitajo, da so naše zahteve nesramne in izzivalne. Mi pa smo mnemja, da je nasprotno nesramno in izzivalno početje tistih ljudi, ki sicer sladko govorijo, da mora biti manjšini razumljivo priznana popolna enakopravnost, hkrati pa z dejanji dokazujejo, da bi radi manjšino spravili še ob tiste malenkostne pravice, ki jih je že uživala.

Treba je vedno spet z vso odločnostjo ugovoriti, da po taki poti, namreč po poti dvojne morale in dvojne mere, nikdar ne bo mogoče doseči pravične in zadovoljive rešitve manjšinskega problema. Zato se morajo na merodajnih in pristojnih mestih še toliko bolj zavedati, da je pravica samo ena in mora veljati tako za enega kakor tudi za drugega. „Kako žalostno bi bilo za Evropo, če bi vladal tak duh,“ je zapisala celovška Volkszeitung v zvezi z zadnjimi neofašističnimi podvigi glede Južne Tirolske. Mi pa ugotav-

je bilo govora tudi o avstrijski manjšini na južnem Tirolskem. Poleg zastopnikov Južnih Tirolcev, ki so se kongresa udeležili z veččlansko delegacijo, sta o tem problemu posebno obširno spregovorila predsednik stranke kancler Raab ter tirolski deželni glavar Tschiggfrey.

Kancler Raab je poudaril, da jutrišnja Evropa ne sme biti zgrajena na temeljih nacionalističnega prepira med narodi, zato je prepričan, da bo na prihodnjih pogajanjih o medsebojnih problemih med Avstrijo in Italijo prišlo do pozitivnega uspeha tudi v vprašanju Južnih Tirolcev. Resna zadeva Avstrije je — je dejal — da se v okviru pogodbenih določil zavzema za skrb in interese bratov na Južnem Tirolskem. Deželni glavar Tschiggfrey pa je naglasil, da je strašno protislovje, če se tisti deželi v osredju Evrope, ki svobodo že tako dolgo pozna kot malo katera druga dežela Evrope in ki jo vsemu svetu dajala zgled, kako je treba to svobodo braniti, če se tej deželi odreka za-

ljamo: Kako žalostno je za Koroško in Avstrijo, ker tukaj vlada tak duh, duh nestrpnosti in nespravljenosti, ki ovira vsako sporazumno rešitev perečega manjšinskega vprašanja. Torej bo treba najprej enkrat za vselej pomesti s tem duhom neslavne preteklosti, ker smo lahko prepričani, da potem ne bo več ovir za vzpostavitev takega vzdušja, ki bo omogočalo plodno in vsestransko koristno sožitje v deželi in državi.

5. Zahtevamo, da se nudijo slovenskim kulturnim organizacijam in ustanovam iste finančne in druge ugodnosti kakor nemškim, predvsem našim Slovenskim prosvetnim društvom iste davčne olajšave kakor od zveznega »Volksbildungsreferenta« oskrbovanim organizacijam. V tej zvezi zahtevamo še posebno subvencijo za »M'adi rod«, ki je postal važno pomožno učno sredstvo na šolah dvojezičnega ozemlja.

6. Zahtevamo, da se po zlomu nacizma preneha z nekulturnim potujčevanjem našega človeka in falzificiranjem dejanske narodne stvarnosti na Koroškem.

Zato še posebno terjamo, da se končno v smislu § 5 člena 7 Državne pogodbe prepovejo številne znané nacionalistične organizacije, ki stremijo zatem in dejansko delajo na to, da odvzamejo slovenskemu ljudstvu značaj in pravice kot manjšine, to se pravi možnost polnega kulturnega razmaha v slovenski kulturni skupnosti.

Celovec, dne 4. decembra 1958.

gotovitev njenih osnovnih življenjskih pravic, in to v času, ko je načelo samoodločbe postalo geslo že v najbolj oddaljenem kotu sveta. Enostavno ni več vzdržno, da ta prekrasna ljubljena dežela že končno ne dobi pravic, ki so ji zajamčene s pogodbo. Našim bratom smo dolžni, da se končno zgodi vse, da bo zagotovljena bodočnost domačega južnotirolskega ljudstva, kajti tolažilnih besed je bilo izgovorjenih že dovolj.

Kot zastopnik Južnih Tirolcev je na kongresu govoril predsednik južnotirolske ljudske stranke Magnago, ki je povedal, da bodo italijanskemu parlamentu predložili nov zakonski osnutek o avtonomiji Bozenske pokrajine. Poleg tega pa stremijo Južni Tirolci za tem, da bi bila vsem evropskim manjšinam priznana posebna narodnostna zaščita v evropskem okviru, kakor je to že lanj zahteval Evropski svet.

Kakor je bilo na kongresu mnogo govora o Južnih Tirolcih, tako malo so smatrali za potrebno, da bi spregovorili o manjšinah, ki živijo v Avstriji in za katere se je Avstrija z mednarodno pogodbo obvezala, da jim bo priznala popolno enakopravnost. Le »prijatelj« koroških Slovencev Mayerhofer je mimogrede omenil položaj na Koroškem in — kakor ni bilo drugače pričakovati — zahteval končno zakonito rešitev na podlagi rezultatov, ki jih je pokazala akcija za odjavo od dvojezičnega pouka. Pri tem pa je razumljivo zamolčal, kako je prišlo do teh rezultatov, ki nikakor ne morejo predstavljati demokratične in svobodne odločitve prizadetega prebivalstva, zato pa tudi ne morejo služiti kot podlaga za kakršno koli reševanje manjšinskega vprašanja.

ZVEZA SLOVENSKIH ZADRUG, CELOVEC
registrirana zadruga z omejenim jamstvom

Vabilo na
redni občni zbor

ki bo v ponedeljek, dne 8. decembra 1958 ob 9. uri v dvorani I Delavske zbornice v Celovcu z običajnim dnevnim redom.

Za zaključek bo predvajan zanimiv film o koristnosti zadržne samopomoči.

Vse zadržnike in prijatelje našega zadržništva prisrčno vabi

Upravni odbor

S.POMENICA KOROŠKIH SLOVENCEV

A V S T R I J S K I Z V E Z N I V L A D I

Ne glede na te posebne vidike izselitve pa je eden glavnih pogojev za res demokratsko rešitev spornega vprašanja potom povpraševanja prebivalstva, da se morajo vsi vprašani gospodarsko, socialno, kulturno in psihološko dejansko nahajati v istem položaju. Vendar na Koroškem govoriti o gospodarski, socialni, kulturni in psihološki enakosti Nemcev in Slovencev je nesmiselno. Nemški jezik zavzema na Koroškem že od nekdaj privilegirano in vodilno mesto.

Prav tako so Nemci na Koroškem tako gospodarsko kakor tudi v kulturnem in političnem življenju v vladajočem položaju. Nasprotno pa koroški Slovenci že od nekdaj zavzemajo tako glede svojega materinega jezika kakor tudi v gospodarskih, kulturnih in političnih vprašanjih le podrejeno mesto. Pri tem nacionalistični nemški krogi od nekdaj in ne nazadnje tudi v trenutnem šolskem sporu imenujejo borbo za ohranitev tega v teku zgodovine doseženega privilegirane položaja nemško nacionalni obrambni boj proti napredovanju Slovencev, medtem ko ima le borba slovenske manjšine za njene življenjske pravice značaj obrambnega boja proti raznarodovanju. Boj za narodnostne pravice koroških Slovencev je poleg tega v mnogih ozirih, to priznavajo tudi na socialistični strani, naravnost socialna in gospodarska borba.

Ob teh razmerah torej ni čudno, da se je pri delu Slovencev razvil čut manjvrednosti napram Nemcem in se je tudi slovenski jezik, ne nazadnje vsled nestrpne šolske vzgoje, smatral in se smatra kot manjvreden. Prav ta psihološki moment, še posebno stopnjevan s prej omenjeno gonjo nemškonacionalnih organizacij, mora seveda pri vsakem glasovanju skrajno negativno učinkovati na interese slovenske manjšine. Torej ne bi bilo niti pošteno niti odkritosrčno, če bi se hoteli zapirati pred temi dejstvi in jih ne priznavati. Pod temi okoliščinami je moral odlok deželnega glavarja Koroške z dne 22. 9. 1958 že v naprej vplivati proti Slovincem in odjave od dvojezičnega pouka ne morejo predstavljati demokratske odločitve.

Dejansko so šovinistične organizacije ta politično, gospodarsko, socialno, kulturno in psihološko podrejeni položaj koroških Slovencev pri propagandi za odjavo od dvojezičnega pouka izrabile v vsakem oziru:

a) Deželni glavar Ferdinand Wedenig se je tega dejstva očitno zavedal, ko je že v svojem odloku prepovedal vplivanje učiteljstva na za vzgojo pristojne. Kljub temu so v mnogih krajih tudi učitelji odkrito izrabljali svoj položaj, da bi dosegli čim več odjav.

Pri tem opozarjamo le na Kaplo pri Dravi, kjer je šolski ravnatelj Polzer Viktor razdeljeval otrokom odjavne formulare in odjave otrokom tudi po odloku o kolkovanju ni vrnil, marveč jim je le ukazal, naj prinesejo kolek za 6 šilingov. Prav tako se je v šolskem okolišu Gorje učiteljica Perčinig Ana javno vključila v odjavno akcijo. Učitelj Plankenauer Heinz v Bilčovsu je izjavil otrokom, ki niso bili odjavljeni, da bodo morali hoditi v sosedno šolo v Kotmaro vas, ostali otroci pa se bodo medtem sankali in igrali. Šolski ravnatelj Krassnitzer Franz na Dravi je s sporočilom, da smo dva za vzgojo pristojna še nista odjavila svojih otrok, mislil doseči, da bo slovenščina popolnoma zginila iz njegove šole. Nadaljnji primeri vplivanja učiteljev na za vzgojo pristojne so nam znani iz Rožeka in Vrbe, da o učiteljih, ki so prikrito delali propagando za odjavo, sploh ne govorimo.

b) Pred žandarmerijo in pred sodišči ima preprosti človek že od nekdaj gotov strah in noče imeti opravka z njimi. Zato ni čudno, da se je le-tom komaj kdo upal resno zoperstavljati pri njihovem pridobivanju za odjavo od slovenskega pouka. Nasprotno je celo očitno, da je tam, kjer so se v akcijo vključili žandarmerijski, carinski in sodnijski organi, prišlo do posebno mnogih odjav.

V tej zvezi opozarjamo na šolska okoliša Žitara vas in St. Lipš, kjer se je rajonski inspektor Andreas Moser posebno vneto prizadeval in je v enem primeru — sicer v navzočnosti za vzgojo pristojnega — zanj celo podpisal odjavo, dalje na šolski okoliš Rožek, kjer sta žandar Pichler in sodnijski uradnik Steiner hotela napraviti vtis, kakor da celotni državni apar-

rat pospešuje odjavo od slovenskega pouka. Podobno so se za odjavo od slovenskega pouka prizadevali v šolskem okolišu Železna Kapla in okolici žandarja Kovajnik in Reiter, v Kapli pri Dravi žandar Klas, na Ledincih žandar Koreimann in carinik Hauser ter v šolskem okolišu Gorje žandar B. Schaubach, medtem ko se je na Ziljski Bistrici carinski višji re-

vizor Leo Scharf posebno trudil že pri napovedanih šolskih stankah in pozneje pri odjavi. Le mimogrede omenjamo, da deluje Leo Scharf tudi kot predsednik krajevne podružnice »Südmark«.

Od eksekutivnih in sodnijskih organov bi morali pričakovati vsaj nevtrarno zadržanje, če že ne prizadevanje za pravico in obstoječe zakone.

c) Na južnem Koroškem vendar velja očitno drugi vidiki, ker so tudi državni in deželni nameščenci mogli nemoteno sodelovati pri odjavnih akcijah, ki so konec koncev naperjene proti pravicam koroških Slovencev.

Če moramo ugotoviti, da so se te akcije udeležili tako eksekutivni organi kakor tudi sodnijski uradniki in občinski nameščenci (v šolskem okolišu Galicija, kjer je občinski tajnik Christian Markoutz v službenem času izpolnjeval odjavnice, v šolskem okolišu Kotmara vas, kjer je občinski tajnik Valentin Meswitzer posebno aktivno sodeloval, in v šolskem okolišu Bilčovs, kjer je tamkajšnji župan izrabljal svoj vpliv pri pridobivanju za odjavo), poštni uradniki (kakor poštni upravnik Paul Schlemitz in pismonoša Josef Kelich v Svetni vasi) ter železniški uslužbenci (kot Lautmann in Sommeregger na Ledincih), potem imamo skoraj vtis, da še danes velja apel bivšega deželnega glavarja dr. Lemischa, ki je pozival na sodelovanje pri germaniziranju Slovencev. Najbolj zgovoren primer za to je gotovo dejstvo, da si je okrajni mladinski urad Celovec kot za vzgojo pristojni lastil pravico, da oskrbovanega nezakonskega otroka Olgo Ternjak odjavi od obiska slovenskega pouka in kljub nasprotovanju stare matere, pri kateri živi otrok v slovenskem okolju — mati je v Švici — vztraja pri odjavi. Samo mimogrede k temu še ugotavljamo, da je pri tej odjavi sodeloval tudi učitelj otroka v Kotmari vasi. (Priloga štev. 3.)

Najbolj pa je brez dvoma prišel do izraza gospodarski pritisk. Ta je bil tako masiven, da je moral to priznati celo del avstrijskega tiska. Veleposestniki in industrialci, trgovci in obrtniki so izrabljali svoje pozicije, da bi od njih odvisne slovenske male kmete, kočarje, najemnike, kmetijske, lesne in industrijske delavce spravili k odjavi od dvojezičnega pouka. Naj omenimo tukaj iz velikega števila primerov gospodarskega pritiska le nekatere konkretne primere:

Veleposest na južnem Koroškem je skoraj izključno v nemških rokah. Ta se je tudi skoraj brez izjeme vključila v propagando za odjavo od dvojezičnega pouka. V tej zvezi opozarjamo na veleposestnika in župana v Pliberku Hermanna Mettnitza, ki je celo po radiu govoril proti dvojezični šoli in branil pliberško šolsko stavko. Njegov upravnik ing. Schick je javno pridobival za šolsko stavko in za odjave od slovenskega pouka. Samo po sebi je razumljivo, da je pri tem igral vlogo gospodarski položaj veleposestnika in industrialca, kateri velja za glavnega odjemalca pridelka krompirja malih kmetov v okolici.

Podobno je izvajala pozicije veleposestnika trdka Leitgeb po svojem gozdarju Pleinerju v Gorenčah/Rudi. Tam so samo mali kmetje in delavci, ki nimajo gozdov in jim je zato beseda gozdarja pomembna. Prav tako so maloštevilni veliki kmetje v tem predelu grozili malim kočarjem s tem, da zanje ne bodo več opravljali dela s traktorjem, če svojih otrok ne bodo odjavili od slovenskega pouka.

V St. Lipšu sta pridobivala za odjavo gozdar Johann Juritsch in nameščenec Rosenbergovega veleposestva Josef Pollaschek.

V Železni Kapli in okolici je obdeloval starše Josef Tomaschitz, nameščenec grofa Thurna, kateri ima tam velike gozdove in zaposluje številne gozdne in žagarske delavce, pa tudi druge manjše posestnike, ki so vsled tega vsi odvisni od njega.

(Nadaljevanje prihodnjič)

OKRAJ CELOVEC-PODEŽELJE

Občina	Šolski okoliš	Šolsko leto 1955/56			Šolsko leto 1958/59		
		Šolo-obveznih	Nemcev	Slovencev	Šolo-obveznih	Odjavljenih	Nerodjavljenih
Bistrica v Rožu	Bistrica	100	81	19	93	80	13
	Zavrh	14	1	13	17	17	—
	Sveče	63	36	27	58	45	13
Borovlje	Borovlje	328	304	24	353	327	26
	Kapla na Dravi	128	116	12	128	111	17
	Bajtiše	29	18	11	33	10	23
Grabštanj	Grabštanj	182	167	15	165	163	2
Hodiše	Hodiše	108	43	65	103	30	73
Kotmara vas	Kotmara vas	149	101	48	162	137	25
Bilčovs	Bilčovs	143	23	130	168	93	75
Žihpolje	Žihpolje	59	50	9	68	67	1
	Golšovo	27	11	17	31	30	1
Medgorje*	Medgorje	92	16	76	99	86	13
Radiše	Radiše	55	5	50	53	22	31
Šmarjeta v Rožu	Šmarjeta v Rožu	98	39	59	121	103	18
Škofiče	Škofiče	152	72	80	163	128	35
Medborovnica	Glinje	49	19	30	26	18	8
Svetna vas	Št. Janž v Rožu	61	11	55	56	26	30
Slovenji Plajberk	Slovenji Plajberk	39	1	38	39	6	33
	Brodi	24	4	20	24	2	22
Sele	Sele	75	—	75	87	1	86
	Sele—Kot	32	2	30	30	1	30

OKRAJ VELIKOVEC

Pliberk	Pliberk	164	122	42	151	121	30
Djekše	Djekše	97	42	55	89	85	4
	Kneža	44	25	19	36	35	1
Dobrla vas	Dobrla vas	192	129	63	189	157	32
	Sinča vas	164	144	20	188	174	14
	Kazaze	100	22	78	112	85	27
Železna Kapla	Železna Kapla	223	141	82	235	162	73
Bistrica pri Pliberku	Šmihel	160	27	133	156	56	100
	Galicija	89	67	22	98	95	3
	Mohliče	63	17	46	54	51	3
Globasnica	Apače	19	1	18	19	16	3
	Globasnica	157	23	134	187	55	132
Grebini	Grebini	268	222	46	258	258	—
	Krčanje	54	29	25	49	43	6
Vovbre	Vovbre	154	114	40	147	136	11
	Suha	46	9	37	58	36	22
Libeliče	Potoče	45	4	41	32	26	6
	Libuče	105	29	76	105	63	42
Libuče	Šmarjeta	40	6	34	47	—	47
	Božji grob	89	9	80	87	28	59
Blato	Komelj	20	—	20	25	—	25
	Vogrče	66	15	51	52	17	35
Ruda	Ruda	100	80	20	93	88	5
	Spodnja vas	63	39	24	63	49	14
	Lipica	14	13	1	19	17	2
Škocijan	Škocijan	190	126	64	176	153	23
	Št. Primož	94	2	92	98	62	36
Št. Peter n. Vašinjah	Št. Peter	151	77	74	140	110	30
Žvabek	Žvabek	63	4	59	53	17	36
Žitara vas	Žitara vas	103	40	63	123	99	24
	Št. Lipš	61	3	58	70	58	12
Tinje	Tinje	127	112	15	141	132	9
	Bela	20	3	17	15	4	11
Bela	Obirsko	35	—	35	42	3	39
	Remšenik	12	—	12	15	3	12
	Lepena	51	—	51	50	—	50
Važenberk	Šmarjeta	46	42	14	55	52	3
	Slovenji Šmihel	47	46	1	52	52	—
	Srednje Trušnje	80	69	11	73	60	13
	Mali Št. Vid	64	64	—	56	56	—
	Sv. Jurij	47	47	—	43	42	1

*) „Volkszeitung“ z dne 18. 10. 1958, stran 15, piše: „Mieger: Volksentscheid“. Eine bemerkenswerte Entscheidung trafen die Eltern am 7. Oktober. Von 99 Schülern wurden 96 vom slowenischen Zwangsunterricht abgemeldet. 86 % der Eltern entschieden sich also vollkommen unbeeinflusst für die deutsche Unterrichtssprache. Dieses Ergebnis ist deshalb interessant, weil in fast allen Familien Miegers das uralte ehrwürdige Windisch gesprochen wird.“

Slovenska književnost - odprta tudi nemško govorečemu človeku

(Izšla je Slodnjakova „Zgodovina slovenske literature“ v nemščini)

Za pravilno razumevanje sodobnega življenja je treba poznati sodobno književnost, pravilno pa jo lahko presojamo, če poznamo najboljša prizadevanja preteklih rodov na tem področju, politične in družbene razmere, njihova gibalna in ovire, življenje književnih ustvarjalcev, pesnikov in pisateljev, kolikor je pomembno za njihovo književno ustvarjanje, njihova književna dela in pomen teh del v času njihovega nastanka kakor tudi pomen, ki ga imajo za našo sodobnost.

Kakor te besede, ki jih je zapisal Stan-ko Janež v prvem delu »Pregleda zgodovine jugoslovanskih književnosti«, velja-jo za spoznavanje lastnega naroda in njegove književnosti, toliko bolj veljajo še potem, če hočemo spoznati in raz-umeti druge narode, njih življenje in stvaritve. Zato je toliko večjega pome-na delo, ki ga je opravil univerzitetni pro-fesor dr. Anton Slodnjak, ko je v nem-škem jeziku napisal »Zgodovina sloven-ske literature« (Geschichte der sloweni-schen Literatur).

Nedvomno je dr. Slodnjak kot profesor za slovensko literarno zgodovino na ljub-ljanski univerzi najbolj poklican, da skup-nosti nemško govorečih narodov v dostoj-ni obliki predstavi in tolmači nastanek, razvoj in dosežke kulturnega ustvarjanja številčno sicer malega slovenskega na-roda, kateri pa se je prav s svojo literatu-ro povzpela med velike kulturne narode Evrope. Prof. Slodnjak, ki slovi kot naj-vidnejši slovenski literarni zgodovinar, je posebej še temeljit raziskovalec Levsti-kovega življenja in dela ter poznavalec pesnika-prvaka Franceta Prešerna, torej dveh velikanov slovenske književnosti, katerima je postavil trajen spomenik v svojih dveh življenjskih romanih »Po-gine naj — pes!« (1946—1947) in »Neiz-trohnjeno srce« (1936). Prav tako je že pred zadnjo vojno uredil Levstikovo zbra-no delo (1932—1935) in ga od leta 1948 ponovno ureja za monumentalno zbirko »Zbrana dela slovenskih pesnikov in pi-sateljev«; priredil je tudi Prešernove Poezije (1946, 1952) in napisal pomembne prispevke k poznavanju Prešerna in nje-gove dobe. Nadalje je uredil Erjavčeve Zbrane spise (1934—1939) in Izbrane ese-je in razprave svojega velikega učitelja Ivana Prijatelja z obsežnim orisom Pri-jateljevega dela in s pojasnilnimi opom-bami, napisal je številne književne član-ke in eseje, polemike in razprave, izdal Vrazova Slovenska dela (1952) ter obse-žen Pregled slovenskega slovstva (1934) itd.

Obsežno je Slodnjakovo znanstveno de-lo, ki priča o izrednem strokovnem zna-nju, zato smo lahko prepričani, da je tu-di njegova nemška Zgodovina slovenske

literature dragocen sad avtorjevih spo-sobnosti, njegove temeljitosti in dosled-nosti, kot taka pa dostojen reprezentant slovenske besedne umetnosti tako iz pre-teklosti kakor tudi iz najnovejše dobe. Njen pomen je še toliko večji, ker — ka-kor pravi prof. Slodnjak uvodoma — do-slej še ni bilo obširnejšega pregleda slo-venske literarne zgodovine v kakem ne-slovanskem jeziku. Tako je njegova knji-ga hkrati tudi pionirsko delo, s katerim bo slovenski književnosti široko utrta pot med vse nemško govoreče narode, torej posebno v tisti del Evrope, kateri je ne-posredno povezan s slovanskim svetom, ki pa na žalost kljub temu — vsaj de-o-ma — še danes gleda v slovanskem člo-veku in posebno v majhnem slovenskem narodu manjvrednega in zastalega so-se-da. Zato bo Slodnjakova knjiga tudi v tem smislu marsikomu odprla oči in ga poučila, da je slovenski narod majhen le po številu, dočim se po svojih delih in dejanjih lahko postavi v eno vrsto z ve-likimi narodi. Saj tudi za slovenski narod v polni meri veljajo besede, zapisane splošno o jugoslovanskih narodih: »Vse tisto, kar so si drugi, v ugodnejših tvar-nih in duhovnih okoliščinah živeči naro-di z lahkoto ustvarili, so si jugoslovanski narodi ustvarjali v težavnem boju za svo-jo politično in socialno svobodo, vendar so zlasti v devetnajstem stoletju stopili v korak z drugimi evropskimi narodi, ki skupaj z njimi v novejšem času prispe-vaajo pomembna umetniška dela v sploš-no zakladnico človeške kulture.«

Prof. Slodnjak je s svojo Zgodovino slovenske literature nemško govorečemu človeku zelo izčrpno in podrobno orisal nastanek in razvoj slovenske književnosti in ga tako vpeljal v svet, ki mu je bil doslej več ali manj neznan. Z odpiranjem pogleda v književno dogajanje Sloven-cev pa je uspel prikazati tudi duševno življenje slovenskega človeka ter njego-ve težnje po narodnostni in socialni osvo-boditvi, kajti pri slovenskem narodu sta bila rast jezika in književnosti ter strem-ljenje po samobitnosti skozi vso zgodo-vino posebno tesno povezana in sta drug drugega izpopolnjevala in oplajala.

Tako Slodnjakova knjiga dejansko pre-sega okvir zgolj literarne zgodovine, ko vsestransko osvetljuje pot slovenskega naroda od primitivnega ljudstva pa do kulturno visoko razvitega, samostojnega in samozavestnega rodu, ki se kot enakopra-ven z enakopravnimi aktivno vključuje v skupnost graditeljev in oblikovalcev kulturnega ter človečanskega sveta. Kajti — kakor pravi Juš Kozak — slovensko ljudstvo ni več narod, ki ga straži smrt. Zato ne pozna omejene, šovinistične so-

vražnosti, ampak mu je sporočilo njego-ve kulturne dediščine o ljubezni do vseh narodov, ki streme k lepšemu, svetlejšemu življenju, postalo resnična kulturna in po-litična vsebina.

Lep dokaz te širine je tudi Slodnjako-vo delo, s katerim je nemško govoreče-mu človeku dana možnost, da se obširno seznani z bogatim zakladom slovenske li-terature, kar posebno veseli nas koroške Slovence, ker bodo naši sodeželani lahko v svojem materinem jeziku spoznali raz-vojno pot, ki so jo prehodili in jo hodi-jo umetniki slovenske besede, pot, ki je vodila slovenski narod iz nekdanje za-osta-osti na visoko stopnjo kulturnega ustvarjanja, ko se lahko polnovredno uvršča med velike kulturne narode sveta. S tem pa bo gotovo narejen tudi pomem-ben korak naprej na poti medsebojnega spoznavanja in spoštovanja, kar bo bist-veno prispevalo h graditvi novega sveta enakopravnih odnosov med obema nard-nostima v deželi.

Slodnjakova »Zgodovina slovenske li-terature« (Geschichte der slowenischen Literatur) je pred nedavnim izšla v zbir-ki »Grundriss der slawischen Philologie und Kulturgeschichte« pri založbi Walter de Gruyter & Co. v Berlinu. Knjiga, ki je zelo lepo opremljena, obsega 364 strani velikega formata ter stane vezana v platno 46 nemških mark.

-rj.

Slovenska gimnazija objavlja:

Prvo tromesečje tega šolskega leta po-teče s 6. decembrom in učenci dobijo pi-smeno šolsko poročilo.

Dne 10. decembra je »Dan staršev« in sicer od 13. do 16. ure v šolskem poslop-ju Državne realke, Lerchenfeldgasse 22. Tu imajo vsi starši priložnost, da se po-razgovorijo s profesorji svojih otrok.

Isti dan ob 16. uri pa je občni zbor »Združenja staršev na Državni realni gim-naziji za Slovence«.

Ravnateljstvo državne realne gimnazije za Slovence

Jugoslovanski književniki so na kongresu obravnavali važna vprašanja

Jugoslovanski književniki so pretekli teden na svojem kongresu v Beogradu ob-ravnavali vrsto aktualnih vprašanj, med njimi tudi novi statut Zveze jugoslovan-skih književnikov. Posebno pozornost pa so posvetili vprašanju sprejema novih članov v zvezo. Medtem, ko je bil doslej pogoj za sprejem v Zvezo jugoslovanskih književnikov tiskanje ene knjige, je po predlogu novega statuta lahko sprejet v društvo samo tisti, ki že pet let uspešno deluje na področju literarnega ustvaria-nja. To je izzvalo med mlado generacijo nekaj nezadovoljstva. Vendar pa je nova postavka statuta glede sprejema novih članov v društvo književnikov velikega vzgojnega pomena, ker bo brez dvoma vzpodbudno vplivala na mlado genera-cijo.

V Trstu so začeli novo gledališko sezono

Za tržaške Slovence je bil pretekli to-rek velik kulturni praznik, saj so ta dan pričeli že 14. povojno gledališko sezo-no. Obenem pa je bil začetek te sezone tudi 40-letni jubilej gledališkega udejstvo-vanja tržaških Slovencev. V Trstu so namreč v gledališki sezoni 1918/19 pod vodstvom režiserja Milana Skrbinška z velikimi uspehi prirejali gledališke pred-stave. In sicer je bilo to gledališče že takrat zelo napredno, saj so uprizarjali vsa Cankarjeva dela. Posebnega pomena pa je še to, da so prav v Trstu doživeli Cankarjevi »Hlapci« svojo krstno pred-stavo.

Krog prijateljev in stalnih obiskoval-cev tržaških gledaliških prireditev se ne-prestano širi in veča. Gledališče kljub številnim težavam uspešno napreduje. Slovensko narodno gledališče v Trstu se je že večkrat potegovalo za finančno po-moč na državne in občinske oblasti, ven-

dar doslej še ni dobilo nikakršne pod-pore. Kljub temu pa Tržačani ne obupu-jejo in pozivajo Slovence, naj v čim več-jem številu obiskujejo gledališke pred-stave, ker s tem se vključujejo v strnje-no slovensko skupnost na Tržaškem, ob-enem pa z obiskom gledaliških prireditev koristijo svojemumu narodu. Danes Sloven-skega narodnega gledališča v Trstu ni mogoče več ločiti od slovenske celokup-nosti na Tržaškem in Goriškem, ker to gledališče je del obstoja Slovencev v tem kraju, istočasno pa velika vzpodbuda v vztrajni borbi Slovencev za doseg ena-kopravnosti in mirnega sožitja med Slo-venci in Italijani. Tržaški Slovenci so po-nosni na svoje gledališče, ki ima že zgo-dovinsko tradicijo, in si od nove sezone obetajo novih uspehov, ker kmalu bo za-čelo tržaško SNG nastopati v novem Kul-turnem domu, ki ga gradijo. Ob začetku nove sezone SNG v Trstu želimo našim bratom mnogo uspehov!

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici Italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Čeprav je prodrla oficialna vest o dogovoru šele koncem junija 1939 v javnost, je vendar jasno, da so tako fašistični uradni krogi kakor tudi podtalna nacistična organizacija Nemcev Juž-ne Tirolske vsebino in cilj dogovora že poznali in upoštevali pri izvedbi ljud-skega štetja, ki se je vršilo na sam dan podpisa sporazuma. Iz dejstva, da so bili dne 17. oktobra in 21. oktobra 1939 pod-pisani še dodatni dogovori za omogoče-nje optiranja in izselitve tudi Ladincev in raztrešenih nemških jezikovnih otokov v Trentinu in v videmski pokrajini, poseb-no še v Kanalski dolini, je jasno, da so tako Italijani kakor Nemci stremeli za do-končno in popolno rešitvijo vprašanj nem-ške naselitve na ozemlju tedanje Italije. Zelo verjetno je, da so bili oboji glede priznanja zaželenje narodnosti, ki je bila osnova za optiranje in izselitev, prav ši-rokogrudni. Italijanski fašisti so se rade-volje poslužili edinstvene prilike, da se znebijo čimveč »tujega in nezanesljivega elementa« ter s tem popolnoma poitalijan-čijo obmejne pokrajine, nemški nacisti pa so v povečanju števila optantov za »Heim-

ins Reich« gledali svoj uspeh in pomnoži-tev nemške ljudske sile, za katero so tako stremeli. K vsemu je v smer radikalne in velikodušne rešitve vodila tudi težnja po odstranitvi možnosti nacionalnih sporov med zaveznicama, ki sta se istočasno spo-razumele na obojestransko zavojevanje in razširjevanje nacionalnih prostorov proti vzhodu. Ne smemo namreč prezreti, da je sklenitev »Berlinskega dogovora« dne 23. junija 1939 služila že neposrednim pri-pravam na vojno s tem, da je Hitlerjev-ski Nemčiji zagotovila mir in zavezništvo na vsej južni meji.

Nič boljše ni z uporabnostjo podatkov štetja, izvedenega po Nemcih v dobi nem-ške okupacije južne Tirolske 1. decem-bra 1943, ko so po kapitulaciji Italije prevzeli vso oblast v deželi nemški na-cisti. Kljub izselitvi okrog 70.000 optan-tov so še vedno našli 192.764 »Nemcev in Ladincev« v deželi.¹⁴⁸ Teh števil niti današnja nemška propaganda ne upa si

navajati in uporabljati.¹⁴⁹ Zadnje ljudsko štetje Italije dne 4. novembra 1951 pa ni zajelo narodnosti in jezikovne pripadno-sti prebivalcev in zato pri našem iskanju zanesljivih podatkov o številu narodnost-nih skupin Južne Tirolske ne nudi pomo-či. Zadovoljiti se moramo s približnimi ugotovitvami, po katerih znaša število La-dincev zgoraj opisanega ozemlja okrog 25.000, od teh 13.000 v pokrajini Bozen. Vendar je treba te podatke sprejeti z vs-o previdnostjo, ker je vse preveč očitna danes težnja Nemcev, navajati skupno številklo »Nemcev in Ladincev«, čeprav je to povezovanje v očitnem nasprotstvu z nekdanjo nemško prakso v Stari Avstri-ji, kakor smo videli na primeru ljudskega štetja 1910.

Se manj je takšno seštevanje dopust-no in dosledno ob istočasni trditvi, da so Nemci zaščitniki ladinske narodnostne in kulturne samostojnosti. Kajti čeprav drži, da je ladinščina svojstven jezikovni osta-nek romanskega jezika, ki ni v vsem in v celoti sledil jezikovnemu razvoju so-sednjih južnih pokrajin, vendarle ostane slejkoprej ladinsko ljudstvo tudi po tem

¹⁴⁹ Pripomba: Primerjaj »Merkblatt über Südtirol«, Selbstverlag des Bundes der Tiroler Heimatverbände, Innsbruck 1954, str. 11.

¹⁴⁸ Pripomba: Brez upoštevanja ob-čin (pretežno ladinske) doline Fassa.

jeziku, po bistvenih elementih svoje kul-ture, po šegah in navadah in vseh svoj-stvenostih življenja velja romanskega debla, nikdar pa del nemškega sveta. Delni pojavi simpatij in povezanosti z nem-štvom so nesporno posledice več stoletne popolne podločnosti in odvisnosti od nem-ških duhovnih in svetnih gospodarjev de-žele. Ta odvisnost od popolnoma tujerod-ne gospode pa je bila baš med vzroki ne-udeležbe na splošnem razvoju sosednih južnih pokrajin v skupnosti z njimi ali pa preprečenja nastanka lastnega samo-stojnega pismenega jezika in kulture. Neupoštevanje in vsestransko zatiranje ladinščine v dolgi dobi avstrijskega go-spostva je najodločilnejši vzrok za njeno nerazvitost do današnjih dni.

Celo danes, v polčlaju manjšine, si juž-notirolski Nemci lastijo in osvajajo neke vrste patronanco in nadoblast nad La-dinci.

Samo iz te miselnosti je sploh razum-ljiva zahteva južnotirolskih Nemcev le-ta 1946, da se naj priključita dolini Fo-dom (Livinalongo) in Valle d'Ampezzo pokrajini Bozen, čeprav tam sploh ne bi-va Nemcev in tudi zemljepisno ni za takš-no priključitev pametnih razlogov.

(Nadaljevanje sledi)

Taka je „enakopravnost“ ki jo uživamo koroški Slovenci

Pred nedavnim je orožniški uradnik Gruber iz Libuče prišel po službenih opravkih k Pavlu Štular v Dolinčičah v bistrski občini. Pri tem obisku je pokazal zelo čudno pojmovanje o službovanju uradnika v jezikovno mešanem kraju. Pavla Štular zelo pomanjkljivo obvlada nemščino. Zahtevala je, in to upravičeno, da posluša orožniški uradnik z njo v domačem jeziku. Orožnik pa je dejal, da mora ona znati nemško. Ker se pač nista mogla sporazumeti, je Pavla Štular predlagala, da bi tolmačila njena hčerka. Hčerko je nekaj časa poslušal, potem pa rekel, da z njo ne govori, ker je po njegovem mnenju »frac«, čeprav je že odrasla dekle. Dejal je, da mora mati znati in govoriti nemško ter trdil, da se mu kaj takega še ni primerilo v vsem rajonu.

Koroški Slovenci imamo brez dvoma pravico zahtevati, da službujoči uradniki posluša z nami v našem domačem jeziku. V tem drobnem primeru, ko smo ga navedli, bi se moral orožnik zavedati, da izvaja svoje službene naloge v kraju, kjer velja slovenski jezik kot drugi uradni jezik in to v smislu ustave in člena 7 Državne pogodbe. Zato je s svojim postopkom ravnal proti zakonitim dočimom. Žal pa primer ni osamljen, da uradniki silijo slovensko govoreče prebivalstvo, da se v uradnih zadevah poslužuje edine nemškega jezika. Na jezikovno mešanem ozemlju bi morala veljati za oba jezika enaka pravica, kakor je to določeno v členu 7 Državne pogodbe, po kateri bi morali biti tudi napisi na javnih mestih dvojezični. V vsem tem se doslej še ni ničesar storilo in upravičeno vedno znova spet vprašujemo, kako dolgo bomo še čakali na

končno pravično in dosledno uresničitev člena 7 Državne pogodbe, v katerega tretjem paragrafu je zapisano: V upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradišanske in Štajerske s slovenskim, hrvaškim ali mešanim prebivalstvom je slovenski ali hrvaški jezik dopuščen kot uradni jezik dodatno k nemškemu. V takih okrajih bodo označbe in napisi topografskega značaja v slovensčini ali hrvaščini kakor v nemščini.

K zgorajšnjemu primeru še to-le: Kje na svetu se dogaja, da bi morali ljudje govoriti jezik svojih uradnikov, če ti je zika domačinov ne razumejo ali nočejo razumeti. Prav je vendar obratno, uradnik mora razumeti jezik ljudstva, med katerim izvaja svoje službene naloge. Nikdar ni tukaj ljudstvo za uradnika, tem-

več povsod je uradnik v službi ljudstva. Ni čudno, da se uradniki, ki v naših krajih ne razumejo drugega deželne jezika, prizadevajo, da bi se s'ovenščina izločala iz šol, uradov in končno tudi iz domačih hiš, ker potem bi se jim na jezikovno mešanem ozemlju ne bilo treba naučiti tudi slovenskega jezika.

Pristojne kroge v deželi in državi pa vprašujemo, kako se to sklada s slovesnimi obljubami najvišjih državnih predstavnikov, da hoče Avstrija dosledno in v polni meri spoštovati ter upoštevati pravice manjšin? Mislimo, da je že skrajni čas, da bi od lepih besed končno prešli na dejanja, ker le po dejanjih bo svetovna javnost sodila, kako Avstrija dejansko zna in hoče ravnati z zaupanimi ji manjšinami!

Moderni kirurški oddelek v Celovcu hitro nastaja

V zadnjih letih število prometnih nesreč in nesreč v obratih hitro narašča in kirurški oddelki v bolnišnicah ne morejo več ustrezati potrebam. Enak položaj je nastal tudi v Celovcu, kjer kirurški oddelek že 62 let deluje in zaradi zastarelih naprav in omejenim prostorom ni kos navalu. Iz teh potreb so se deželne oblasti odločile za novo gradnjo kirurškega oddelka. Sklep je bil hitro uresničen in 2. maja so začeli z gradnjo največjega in najmodernejšega kirurškega oddelka v Celovcu. Novi kirurški oddelek v Celovcu bo najmodernejši in največji, kar jih je bilo grajenih v Avstriji v povojnih letih. Stavba je tro-

delna in ima obliko velike tiskane črke »H«. Za dokončno opremo bo potrebnih 40 milijonov šilingov. 28. novembra je bila stavba v surovem stanju že gotova. Nahaja pa se blizu XVI. oddelka deželne bolnišnice.

Za dosedanja gradbena dela je bilo potrebnih 7,5 milijona šilingov. Porabili so 2100 ton cementa in 250 ton betonskega jekla. Stavba je dolga 80 metrov, 28 metrov visoka — trakt, kjer bodo bolniške postelje šteje 7 nadstropij — ter zavzema 3100 kvadratnih metrov površine. V novem kirurškem oddelku, ki bo dokončno dograjen in opremljen konec leta 1960, bo prostora za 412 postelj. V slučaju večje katastrofe pa se bo dalo v bolniške sobe preurediti še nekatere prostore, ki bodo sicer služili pacientom kot dnevne sobe ipd.

Moderna kirurgija v Celovcu bo v vsem odgovarjala vsem dosedanjim dognanjem moderne kirurgije ter bo opremljena po nasvetih in ob sodelovanju zdravnikov, strokovnjakov in strežnega osebja ter bo res lahko odlično služila koroškemu ljudstvu ter številnim tujcem, ki prihajajo v našo deželo.

Prihodnje leto pa bodo začeli tudi z gradnjo kirurške postaje v Wolfsbergu, ki bo tudi moderno opremljena in bo njena zmogljivost 220 postelj. Gradbeni stroški bodo znašali 27 milijonov šilingov. Vsekakor je to hvalevredna dejavnost koroške deželne vlade, ker s tem oddelki bo pomagano številnim ponesrečencem in zdravniške pomoči potrebnim.

Živahen potniški promet čez Podkoren

Letos je bil na meji čez Podkorenski prelaz zelo živahen potniški promet. Že koncem oktobra je število potnikov preseglo število vsega prejšnjega leta. Preko prelaza je potovalo 41.753 oseb v Jugoslavijo in 35.786 oseb v Avstrijo. Vozil so našli do konca oktobra 19.871. Med temi 1186 omnibusov, 17.085 osebnih avtomobilov, 1290 motornih koles, 20 tovornih avtomobilov in 290 koles. Številke kažejo, da je Korenski prelaz pridobil na pomenu ter se je potniški promet v primerjavi s prejšnjim letom dvignil za 20 odstotkov. Največ potnikov je bilo iz Zahodne Nemčije, nato iz Holandske, Francije, Avstrije in Danske.

Prometna nesreča na humperškem klancu

Predzadnjo nedeljo se je Gottfried Woschniak-Just peljal z osebnim avtomobilom iz Borovlj v smeri proti Celovcu. Na humperškem klancu se je prevrnil čez cestno brežino ter se hudo poškodoval. Svojim smrtonosnim poškodbam je podlegel že med prevozom v bolnišnico. Enainvajsetletna nameščenka Helga Kapeller, ki se je vozila z njim, je odnesla samo lažje poškodbe na nogi.

Tragično preminuli mladi nadbudni, komaj dvaindvajsetletni Woschniak je izviral iz znane družine Justov v Borovljah. Ravnatelj bolniške blagajne za delavce in

Slovensko prosvetno društvo »Jepa«
v Ločah nad Baškim jezerom
vabi na

Miklavževanje

v nedeljo, dne 7. decembra 1958, ob 1/2 3
uri popoldne pri Pušniku v Ratenčah.

Na sporedu: Deklamacije, kratki prizori in nastop Mikvalža.

Obirsko — Železna Kapla

V osemindesetdesetem letu starosti je odpovedalo srce materi Barbari Županc iz Železne Kaple, ki je svoja zadnja leta preživela na Obirskem. Malo je žena, ki bi na Koroškem zaradi nacizma toliko pretrpele in žrtvovala kot pokojna Barbara. Rodila je štiri otroke. Ivan (Johan) je vstopil v partizane že julija 1941 in padel v borbi proti nasilnemu fašizmu 14. oktobra 1943 v Šmarjeti v Rožu. Sin Mihi in hčerka Marija (Mici) sta bila kot prva aktivista osvobodilnega gibanja na Koroškem dne 23. aprila 1943 obglavljena na Dunaju. Najstarejši sin Lenart pa je bil nasilno mobiliziran v nemško vojsko ter padel za tuje imperialistične koristi na ruski fronti. Vojna ji je torej pobrala vse štiri otroke. Mati sama in njen mož, ki je umrl lani, pa sta morala tri leta prestat v koncentracijskem taborišču.

Mati Barbara Županc je ostala sama in premnogo je trpelo njeno srce, da ni vzdržalo ter je prenehalo utripati v letih, ko mnoge druge matere še s koristnim delom pomagajo na noge svojim vnukom. Na stara leta je ostala sama. Mnogokrat je potožila svojo srčno bol in se razjokala nad svojo osamljenostjo na stara leta. Prejemala je skromno rento, vendar toli-

Za dijaški dom Slovenske prosvetne zveze v Celovcu

iščemo marljivo, vestno in zanesljivo moč, ki zna samostojno kuhati za 20 do 25 oseb. Nudimo trajno službeno mesto s primerno plačo in oskrbo v hiši. Osebnostne prijave ali pismene ponudbe na: Dijaški dom SPZ, Celovec-Klagenfurt, Tarviserstrasse 16.

ko, da bi lahko še dolgo živela, če bi ji od »žalosti in osamelosti ne počilo srce«.

Spomin na mater Barbaro nam bo ostal svetel in čist. Zveza koroških partizanov ji je lani omogočila, da je mogla obiskati grobove svojih otrok. Sina Ivana je obiskala na pokopališču v Trnji vasi pri Celovcu, sina Miho in hčerko Mici pa na pokopališču v Selah. Tudi letos je Zveza koroških partizanov iskala Barbaro v Železni Kapli in na domu na Obirskem, da bi ji spet omogočila obisk grobov njenih dragih otrok, toda bila je že v bolnišnici v Celovcu.

Življenje so ji grenili tudi razni dogodki zadnjega časa. Lani n. pr. sta v jeseni obiskali Barbaro dve znanki iz Ljubljane, pa že se je pojavil žandar iz Železne Kaple, pred katerim se je razumljivo ustrašila, saj so bili ravno eksekutivni organi, ki so ji zagrenili vse življenje ter ji kot slovenski materi prizadeli toliko nepopisnega gorja. Orožnik jo je zasliseval ter hotel vedeti, kaj sta »tujki« hoteli in kaj sta govorili. Imela je vtis, da so se povrnil časi nacizma, ko tudi zasebne stvari niso bile več varne pred gestapovskimi priganjati. Solze so ji stopile v oči, ko je pozneje pripovedovala o dogodku.

Preteklo soboto smo izmučene telesne ostanke matere Barbare Županc položili k trajnemu počitku na pokopališču na Obirskem. Naj ji bo slovenska zemlja lahka. Nikoli pa njen spomin ne bo zamrl v koroških Slovencih, ki se še naprej borijo za visoke ideale, za katere je pokojna mati toliko žrtvovala. Slava in trajen spomin trpeči slovenski materi Barbari Županc!

KOLENDAR

Petek, 5. december: Saba
Sobota, 6. december: Nikolaj
Nedelja, 7. december: Ambrozij
Ponedeljek, 8. december: B. D. M.
Torek, 9. december: Valerija
Sreda, 10. december: Judita
Četrtek, 11. december: Damaz

Koncerti

V nedeljo, dne 7. decembra 1958

v ŽVABEKU ob 1/2 4. uri popoldne v farni dvorani,

v ŠT. PRIMOŽU v Podjuni ob 7. uri zvečer pri Voglu.

Koncertirata moški in mešani pevski zbor SPD Radiše pod vodstvom pevovodje Šimeja Wrulicha.

V ponedeljek, dne 8. decembra 1958

na REKI pri Št. Jakobu ob 3. uri popoldne v gostilni Primik,

v ZMOTIČAH ob 7. uri zvečer pri Prangerju.

Koncertirajo združeni moški in mešani pevski zbori SPD Kotmara vas, SPD Bilčovs in pevski zbor Št. Ilj SPD Loga vas pod vodstvom centralnega zborovodje Pavla Kernjaka.

Vseh koncertov se bomo udeležili v obilnem številu. Pevke nastopijo v slikovitih rožanskih narodnih nošah.

Slovenska prosvetna zveza

Podjunska železnica in še kaj

Pred nedavnim so v proračunskem odboru parlamenta spet govorili o projektu podjunske železnice iz Pliberka v Št. Paul. Rečeno je bilo, da je predvidena triletna gradbena doba ter bodo prihodnje leto potrošili v ta namen toliko denarja, kolikor ga bodo dobili.

To pomeni, da uresničenje tega načrta zelo počasi dozoreva in prizadeto prebivalstvo itak ne verjame, da bi kedaj do tega prišlo. Ljudje pravijo, da se spet bližajo volitve ter so takrat vedno vse stranke polne različnih obljub. Ko pa volitve minejo, ostane spet vse pri starem. Zaradi večdesetletnega govorjenja o gradnji podjunske železnice so si Pliberčani na pustni torek že dovolili pustno šalo, da so z improviziranimi vagoni na tovornih avtomobilih otvarjali železniško progo Podjuna — Labotska dolina, v zabavo in pustno veselje.

Podjunska železnica bi itak koristila le velepodjetnikom v Labotski dolini, predvsem premogovnikom, manj pa kmetijske-mu gospodarstvu, ki potrebuje v današnjem motoriziranem prometu prožne prometne žile, za kar bi bila v prvi vrsti pogoj dobro izpeljana in ustrezajoča cesta Pliberk—Labot, ki je slej ko prej v obupnem stanju. Na ta nedostatek smo

Polovica človeštva gladuje

Ali na zemlji ne bo zmanjkalo hrane? Se sprašujejo po vsem svetu. Ne samo preprosti ljudje, temveč prav resno tudi politiki, državniki in znanstveniki. To vprašanje pa v zgodovini ni nič novega. Po zadnji svetovni vojni o tem spet mnogo pišejo in govorijo v parlamentih velikih sil in malih držav ter v mednarodnih organizacijah. Organizacija združenih narodov za hrano in poljedelstvo (FAO) se posebej zanima za vprašanja proizvodnje in potrošnje hrane in je po vojni napravila vrsto računov, kakšna je možnost prehrane na svetu, kaj nas čaka in kaj bi bilo potrebno ukreniti.

Na zemlji živi okoli dve in pol milijarde ljudi. Polovica teh je naseljena v Aziji, pridelava pa samo četrtno vseh živil na zemeljski obli. V Evropi in Severni Ameriki skupaj prebiva ena tretjina človeštva, ki pa pridelava tri četrtnine vseh živil na Zemlji. To se pravi, da se v Evropi in Ameriki, to je v razvitih deželah, ljudje precej bolje preživljajo kot v ostalem svetu.

Človeški organizem potrebuje povprečno 2550 do 2650 kalorij na dan, ki jih dobijo v obliki hrane. Povprečno več kot 2750 kalorij dobiva prebivalstvo vseh evropskih dežel z Jugoslavijo vred, razen Italije, Portugalske in južnega Balkana; dalje Kanada, Združene države Severne Amerike, Argentina, Avstralija, in Nova Zelandija. Ta skupina držav zajema tretjino človeštva. V drugo skupino, kjer trošijo prebivalci povprečno 2250 do 2750 kalorij na dan in kjer samo zelo bogati

ljudje, kapitalisti, trgovci, veleposestniki in veliki kmetje dobro jedo, medtem ko se vse ostalo ljudstvo prehranjuje dokaj borno ali celo strada, sodijo južna Italija, Portugalska, južni Balkan, Brazilija, Čile, Peru, del Afrike, Sirija, Libanon, Burma, Mandžurija, Japonska ter del Malaje. Vse ostali svet pa pretežno ali »normalno« strada. Seveda ne stradajo bogati ljudje. Toda število teh je v primeri z večino lačnega prebivalstva tako neznatno, da lahko rečemo, da vsa dežela zelo borno je, znaten del ljudi pa naravnost gladuje. Sem sodijo dežele, kjer povprečno prejema manj kot 2250 kalorij na dan. To so Kitajska (vsaj še včeraj) in dežele bivše francoske Indokine, dalje Siam, Koreja, Indija, Irak, Iran, Afganistan, Egipt, Alžir, Mehika in druge države Srednje Amerike, Venezuela, Kolumbija, Ekvador. V severovzhodni Braziliji na primer, kjer pridelujejo samo sladkorni trs, pride na osebo povprečno le 1700 kalorij, v amazonski kotlini Brazilije 1800 do 2000 kalorij, v Kolumbiji 1600 do 2000 itd. V Čileju troši polovica prebivalstva manj kot 2400 kalorij, ena desetina pa baje manj kot 1500 kalorij.

Iz vsega tega lahko zaključimo, da živi več kot polovica človeštva ob prehrani, ki ne zadošča niti za vzdrževanje normalnega zdravstvenega stanja prebivalstva niti za normalen razvoj otrok; prav tako ne daje zadostne moči za navadno delo.

Po zadnji vojni se je stanje še poslab-

šalo. Leta 1949 je tajništvo organizacije FAO objavilo, da pride na 35% prebivalstva na svetu manj kot 2000 kalorij na dan. V tem letu so se svetovne zaloge hrane, preračunane v kalorije, povečale za 1 %, prebivalstvo pa se je pomnožilo za 1,8 %. To je seveda povprečje za ves svet. Po posameznih državah pa so razmere v resnici še precej slabše.

Leta 1950 je v večini nerazvitih dežel znašal prirastek prebivalstva 1 do 2 %, prirastek pridelka živil pa ni dosegel te številke, če ni celo padel. V deželah, kjer živi 90 % prebivalstva sveta, v vrsti let po vojni ni prišlo do kakega izboljšanja. Prebivalstvo je naraslo za 10 %, skladi hrane na enega prebivalca pa so ponekod padli celo pod povojno količino.

Tako nizke številke kakor 1200, 1500, 1800 kalorij, kolikor znaša povprečna potrošnja hrane v nekaterih predelih jugovzhodne Azije, Indije, južne Amerike in

velikih delov Afrike, se zdé na prvi pogled naravnost neverjetne. Vemo, da je življenjski minimum za delovnega človeka nekaj čez 2000 kalorij, pri težjem delu v zmernem podnebnju pa tudi 4000 ali 5000 kalorij.

Medtem ko več kot polovica človeštva ne uživa dovolj hrane, pa pretežni del ostalih, ki dobivajo dovolj kalorij, ne prejema pravilno sestavljene hrane, predvsem ne uživa dovolj zaščitne hrane. Štiri petine človeštva živi skoraj docela od žitaric, riža in krompirja in komaj ena petina uživa še potrebno količino mesa, jajc, mleka in druge zaščitne hrane. V zadnjih dvajsetih letih je na primer bila povprečna potrošnja mesa (po podatkih Woytinskega) letno na osebo 24 kilogramov. Ta povpreček pa je silno neenakomerno razdeljen in znaša v Severni Ameriki 70 kg, v Evropi 40 kg, v Sovjetski zvezi 20 kg, v Afriki 15 kg, v azijskih deželah pa samo 9 do 10 kg. Tudi mlečnih proizvodov na Kitajskem skoraj ne poznajo.

V globino 10 km?

Prof. Auguste Piccard, ki se je leta 1931 proslavil kot prvi stratosferski potnik in se povzpel v višino 16.000 m ter pozneje prodril daleč v morske globine, se navzlic 74 letom pripravlja na nove akcije. Dnevno prejme na stotine pisem mladih ljudi, ki bi mu radi pomagali pri raziskovalnem delu, vendar jih dosledno zavrača in pravi:

»Spustiti se z batiskafom v globino 10.000 m ni posebna težava. Okrepiti je treba odpornost kabine ter spremeniti razmerje med kabino in trupom. Zelo verjetno so na zemeljski krogli 12.000 in celo 15.000 m globoki prepadi, vendar bodo ljudje v bližnji prihodnosti prodrli tudi na njihovo dno. V globini štirih kilometrov — to je zdaj svetovni rekord — ni prav nobene nevarnosti. Postopek je sicer zapleten, zlasti še, če se kdo odpravlja v večjo globino. Če hočemo priti deset kilometrov globoko, moramo vzeti s seboj deset ton bremena, spuščanje pa bo trajalo večkrat po deset ur.«

Piccard je preselil svoj batiskaf na kalifornijsko obalo. Blizu San Diega se bo letos že petdeseti spustil z batiskafom v globino, nato pa se bosta s sinom pripravila na raziskavo podmorskih sotesk in globeli. Čeprav je v Sredozemlju skoraj najbolj čista voda, saj se vidi celo do globine 500 m, medtem ko znaša ta številka v Tihem oceanu komaj 200 m, je Piccard premestil središče svoje raziskovalne dejavnosti v največje svetovno morje, ker je tam mnogo več pisanega živalskega sveta. Razen tega so kalifornijska raziskovalna oporišča bolje opremljena, morsko dno pa natančneje raziskano kot vsa evropska.

Zanimivo je, da ni Piccard niti v Evropi niti v Ameriki vpisal svojega batiskafa kot ladjo ali kot podmornico, ker bi imel potem precej težav z obalnimi upravami, ki bi zahtevale to in ono, preden bi mu dovolile potapljanje.

Piccard je nedavno objavil rezultate svojih dosedanjih raziskav. V njih je opisal precej ugotovitev, ki se zanje zelo zanima znanstveni svet. Ugotovil je, da velik morski psi, katerih možgani so komaj za oreh veliki, ne kažejo prav nobene strahu pred batiskafom, marveč ga radovedno ogledujejo. Raziskovalci so jim metali sveže krvavo meso, vendar so ga ti globinski morski razbojniki le ogledali, dotaknili pa se ga niso. V globini 2000 m je Piccard zaman skušal ujeti ribo. Metal je trnke z mesom, sirom in drugimi vabami, pa ribe niso prijemale. Človek bi dejal, da se v tej globini spremenijo osnovni nagoni morskih prebivalcev.

Morska tišina je posebno poglavje Piccardovih raziskav. S seboj je imel 60 mikrofонов, ki so zaznamovali najrazličnejše podmorske zvoke. Šum ladijskega vijaka je slišati celo brez mikrofona v globino 1000 m. Šumenje, ječanje ter glasovi rib in školjk so prava simfonija morskih globin. Pravimo, da kdo molči kot riba, vendar to ni dobra primerjava — zatrjuje prof. Piccard — zakaj ribe so ne le gibčne, marveč tudi klepetave.

Tiste redke živali, ki jih je odkril v globinah, so večinoma zbežale pred batiskafom, naglo zvrtele luknje v pesek in se izgubile brez sledu. Številne globinske živali imajo po tri dolge, tanke izrastke, ki so o njih poprej mislili, da so nekakšne antene, zdaj pa vedo, da so navadne noge.

Kako pisan je živalski svet!

V četrtem stoletju pred našim štetjem je Aristotel napisal prvi zoološki učbenik. Živali je štel v dve skupini: z rdečo krvjo in brez nje. Naštel je 450 vrst živali. Leta 1758 je Carl Linné naštel že 4379 živalskih vrst. Danes nihajo cenitve zoologov med 900.000 in 1.200.000 vrstami.

Najbolj različne so si med seboj žuželke. Izmed vseh živalskih vrst jih odpade nanje kar dve tretjini. Samo v ZDA imajo v seznamu »sovražnikov človeštva« več kot deset tisoč vrst žuželk. Žuželke se odlikujejo po tem, da se od vseh živalskih vrst najhitreje razmnožujejo, da živijo v velikih rojih in imajo velik pomen za človekovo gospodarstvo. Par hišnih muh bi dal v petih poletnih mesecih, če bi ostali vsi potomci živi — 191 triljonov muh!

V zadnjem času so ugotovili, da poznamo 8590 ptičjih vrst, sesalce pa cenijo na 3500 vrst. Klasifikacija je precej težavna, ker se zoologi med seboj ne ujemajo. Tako naštevajo na primer nekateri avtorji

pri školjki brezzobki 20 ali 400 vrst, drugi pa trdijo, da gre za eno ali dve vrsti, ostale pa naj bi bile le inačice.

Zanimivo je, da živi v morju samo 20 odstotkov živalskih vrst. Morske živali se namreč zaradi večje stalnosti ekoloških činiteljev (svetlobe, temperature, kisika) težje spreminjajo v nove vrste. Žuželke so se na primer razvile v 240 milijonih letih v približno 700 tisoč vrst, pretežno v morju živeči raki pa v 520 milijonih letih le v 25 tisoč vrst.

Kopališče starih Rimljanov

Civilizacija Rimljanov je bila zelo visoka. Poznali so ugodje kopeli, in se mu niso hoteli odrekat. Najslavnejše letovišče in toplice so bile v starem Rimu Fumarole v bližini Neaplja. V Fumarolah so bili žvepljeni vreli, kjer so bogati Rimljani zdravili bolezni preobilja. Kraj je bil zelo lepo urejen.

S tem, da so nam orožniki odpeljali očeta v zapore, še ni bilo konec nesreč, ki nam jih je prinesla stavka; ne, to je bil še začetek. Čeprav je bil oče zadnja tri leta, kar je hodil v jamo, malo doma, mati je trdila, da ga sploh ni bilo doma, smo šele zdaj prav začutili, da ga ni. Ne samo jaz, Štefka in Pepček, marveč tudi mati.

»Marko, stopi dol in povprašaj,« mi je velela že drugi dan, »povprašaj, kako je z očetom! Spodaj bodo že vedeli.«

Toda v Podlogu, od koder so z očetom vred odgnali še pet ali šest rudarjev in enega fantga, nisem izvedel nič gotovega.

»Preplašiti nas hočejo, pritisniti k tlom, prisiliti, da se vrnemo na delo.«

»Zguba v rudniku je vedno večja. Kaj naj opravijo ljudje, ki še niso bili nikoli v jami?«

»Po eksploziji jih je ostalo precej doma, tudi nekaj Hrvatov je odšlo.«

»Pravijo, da so peklenski stroj nastavili žandarji, da so lahko spet odpeljali nekaj ljudi.«

»Lahko, da so ga žandarji, lahko pa tudi naši. Če ne zaleže beseda, moraš udariti s pestjo. Nikogar ne bi bilo več na delo, če bi peklenski stroj eksploziral v šahtu.«

»Kaj nam to pomaga, ko pa Družba lahko čaka mesec, dva, še dalje! Uradnikom, mojstrom in paznikom teče plača dalje, gospodje delničarji pa tako ne živijo iz rok v usta kakor mi.«

»Hudičovo je, razprodajam pohištvo in obleko, ali naj prodam še otroke?«

To sem slišal spodaj pri Raku. Trije rudarji so žulili vsak svojo merico, drugi so izpod namršenih obrvi pogledovali tja proti točilni mizi, če se jih bo Rak morda le usmilil in jim prinesel kaj na upanje. Krčmar, suhljat dedec z zoprnim smehljanjem, ni videl njihovih poželjivih pogledov, videl je samo denar. Celo huje je vzdihoval ko rudarji.

»Križana lesa, kaj bo, kaj bo! Na delo bi šli, boljši je slab kot nikakršen zaslužek. Vsi bom šli na kant, krčmarji, trgovci, obrtniki...«

»Prvi pa ti, Rak, s polno kletjo tu v Podlogu in trdnim gruntem na Slemenul! ga je zavrnil tisti, ki je dejal, da so mu le še otroci ostali naprodaj.

Zasmejala so se, ampak smeh jim ni prihajal od srca. Kako naj se smejejo, ko so imeli roke skržene v pesti in jim je gledala iz oči lakota, ne samo njihova, tudi lakota njihovih žena in otrok?

»Kako je z očetom?« sem le pritaknil vprašanje, ki me je že ves čas žgalo.

»Kako? Kako je v kehi?« se je zasmel nekdo.

»Kdaj jih bodo izpustili?«

»Če je imel res opraviti kaj s tistim peklenskim strojem, je do pomladi zapečaten, če ni bil pateg, pa ga tudi ne bodo že jutri izpustili.«

Trdi robati odgovori.

Ko sem se zaskrbljen in žalosten vračal na Strmec, me je konec vasi ustavil znani glas.

»He, Marko! Čuješ, Marko!«

Pod orehovo senco je sedel boter Amon. Klical sem ga za botra, čeprav mi ni bil ne krstni in ne birski boter, tudi se ni pisal Amon, ampak Lamut, seveda. Za Amona so namreč imeli prejšnjega podloškega grobarja; ker se je boter vselil v grobarjevo kočjo in prevzel njegovo delo, so ga začeli klicati z imenom pokojnega grobarja, ki baje konec pogrebnih molitev nikoli ni rekel amen, ampak vedno le amon.

»Kaj je, boter?«

»Stopi malo sem!«

Ne pomnim, kdaj me je boter zadnjič povabil k sebi. Zato in ker sem imel druge skrbi, sem neodločen obstal na cesti pred bajto, ki je bila še manjša in bolj zapuščena kot naša.

»No, pridi!«

Ko je bil stric Tonč doma, sem iz šole grede večkrat zavil pod oreh, dobil sem presnega ali suhega sadja, kakršen je bil pač letni čas, še več vredno je bilo, kar sta povedala boter in stric, ki sta bila oba ljubezniva in zgovorna človeka, čeprav sta živela sama v tej le borni koči. Kar pa ni bilo strica, se je boter zakrknul, ni me več klical, tudi gor na Strmec ga ni bilo, še čudno, da je prišel kropit dedka, svojega brata, in da se je dal pripe-

Kje ste, Lamutovi?

Anton Ingolič

»Luka, Luka!« je klicala mati, jaz sem gledal molče, kako je oče stopal med orožnikoma počasi, nekoliko upognjen v hrbtu. Pod tepko sredi sadovnjaka se je obrnil in zaklical nazaj proti koči: »Srečno, Roza, srečno, otroci!«

Spomnil sem se na očetov odhod v rudnik. Tudi mati se je spomnila nanj, zakaj, ko so se izgubile vse tri postave v Podmenikov gozd, je dejala tiho, med jokom: »Ali nisem rekla, da bo nesreča?«

Pogledal sem jo.

Kakor tedaj je tudi zdaj pravkar vzhajalo sonce; v njegovem rdečkastem soju je bil materin obraz nenavadno blag.

Ne, sem si dejal, matere ne bom zapustil, ostal bom na Strmcu!

»Marko,« je rekla mati z mirnim, čistim glasom, »pridi, odnesel boš očetu južino, dovolj je ostalo od včeraj! Tudi steklenico vina in nekaj denarja mu boš nesel. Sel boš za njimi, kamor ga bodo odpeljali. In glej, da boš govoril, kakor sva govorila malo prej! Pridi!«

ZA GOSPODINJO IN DOM

O prezgodnji uporabi lepoutilnih sredstev

Nega telesa in nega obraza je nekaj popolnoma naravnega. Prav tako je popolnoma naravno, da uporabljamo današnja ženska nega svojega obraza tudi šminko. Koliko in kako, pravilno ali nepravilno se uporablja to priljubljeno lepoutilno sredstvo, o tem danes ni moj namen razpravljati.

Napisala pa bi rada nekaj vrst o njih, ki jim ni šminka še popolnoma nič potrebna, a jo tako silno rade uporabljajo, namreč o naših petnajst-, šestnajst- in sedemnajstletnih deklicah. Menda jih lahko srečujemo že povsod. Na ulici, v vlakcu, na avtobusu, posebej pa v kinu, gledališču ali na kakršnikoli prireditvi vidimo mlade, premlade poslikane obraze. Le v šoli jih menda še ni videti, samo tu si menda še prizna, da v negi svojih obrazov ne ravna popolnoma pravilno.

Vem, mladina silno rada posnema odrasle. Šestnajstleten mladinec se najbrž počuti starejšega, zrelejšega, brž ko si postara z lic tisti prvi puh, ki je pravkar pričel poganjati.

Prav tako se gotovo tudi deklica počuti bolj odrasla, bolj samostojno in bolj privlačno, če svoje ustnice pomaže z rdečilo. Toda mnoge grede pri tem odločno predač.

Videl sem namreč že dekce, ki je imele ustnice živordeče, pričeško po najnovejši modi, nohte lakirane... vrat pa — umazan! Bilo pa ji je komaj šestnajst let.

Prav tako poznam deklico, ki z vso skrbjo neque svoj obraz in zanj porabi prefinjeno mnogo časa, posodo pa umiva mati, ko se vrne iz službe, kaiti hčerkica nikoli nima časa, da bi to deo opravila.

Vem tudi za deklico, ki uporablja vse močnejše kreme in druga lepoutilna sredstva že mnogo let, pri tem pa »jadra« iz

šole na šolo in bo kdo ve kdaj našla svoje »pravo« mesto.

Seveda s tem ni rečeno, da je v naštetih ali v premnogih nenaštetih primerih prav lepoticenje obraza vzrok za vso brezbržnost do dela ali učenja. Prav gotovo pa ima tudi to svoje slabe posledice. Neki dober vzgojitelj mi je v razgovoru dejal, da šminkanje niti ni kaj popolnoma slabega, dokler je deklica moralno močna. Priznam, da je njegovo mnenje pravilno, pri tem pa vem, kako hitro sledi našim ustnicam prva cigareta, ki jih, žal, tudi naša dekleta že prerada prižigajo, čeprav je cigatera zdravju škodljiva in je — vsaj dijaštvu — kajenje po vseh pravih prepovedano. Često pa se obojemu pridruži še nedostojno govorjenje, tako da bi se ob njem gotovo zgrozil moj dobri vzgojitelj, če bi ga slišal iz nežnih ust, kakor sem ga imela priložnost poslušati jaz.

Prav zares ni moj namen v tem članku dolgovestno moralizirati. Zanima me pa, ali res ni nikogar, ki bi našim doraščajočim deklicam povedal, kaj je lepo in kaj ni lepo.

Prepričana sem, da bo marsikdo pritrdil, da je mnogo bolj čeden neponarejen obraz mladega dekleta, obraz, ki je zdrav in umit, kakor našminkane ustnice in morda celo napudrana lica petnajst-, šestnajst- ali sedemnajstletne, tako da mora človek nehote pomisliti: »Deklica, kje je TVOJ obraz!«

Čudim se, kako mirno prenašajo to početje svojih hčera matere, ki bi vendar morale vedeti, kaj pristoji in kaj ne pristoji nedoraslemu dekletu.

Prav tako se čudim tudi očetom, ki najbrž nikoli ne pomislijo, da je nabava šminke in podobnega nepotreben izdatek,

ki prazni njihove denarnice, kajti vsekar bi morali biti starši tisti, ki bi poučili deklice, da je najboljša nega mladega obraza sveža voda in kosček dobrega toaletnega mila. Pri tem je oboje mnogo ceneje kakor šminka in razne »kreme«, in seveda za nego mladega obraza najbolj primerno.

Deklice bi morale biti poučene tudi o tem, da nepravilna in prezgodnja uporaba lepoutilnih sredstev nežno kožo njihovega obraza lahko pokvari v toliki meri, da jo kdaj pozneje niti najboljši kozmetičar ne bo mogel več popraviti. Verjetno bi bile ob spoznanju te resnice bolj previdne pri svojem lepoticenju?

Enolončnica s svežo svinino

1 1/2 kg nemastne sveže svinine, 1/2 kg suhega svinjskega mesa, 2 kg krompirja, rumena koleraba, 10 koreščkov, 20 dkg zelene in peteršilja, lovorov list, malo drobnjaka, sol, poper, 10 celih paradižnikov ali 2 žlici mezge; 30 dkg domačih rezancev.

Meso zrežemo kakor za golaž. Zelenjavo očistimo, operemo, zrežemo na rezance,

Pljuča po dunajsko

1 telečja pljuča s srcem vred, jušne zelenjave, cel poper, lovorov list, timian, sol; 10 dkg masti, 8 dkg moke, majhna čebula, strok česna, 2 sardeli, 12 kaper, voda ali juha, 2 kisli kumarici, zelen peteršilj, 2 žlici gorčice, 2 krlja limone, pol limonine lupine, kis, 1 dl smetane.

Osnažene jušne zelenjave pristavimo v mrzli vodi, jih solimo in jim prideneimo začimbe. Ko je voda mlačna, dodamo oprana pljuča s srcem vred in jih skuhamo. Na masti prepražimo sesekljano čebulo, potem moko in ko se ta oprži, še osnaženi in sesekljani sardeli in kaper; vse to zalijemo z vodo ali juho. Temu prideneimo na drobne rezance zrezana pljuča in srce, sesekljani kumarici, zelen peteršilj, gorčico, limonine krlje in lupino in, če je treba, še malo kisa in soli in nazadnje smetano.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Kaj so nosni polipi

Pravilno dihanje skozi nos ima svoje pozitivne razloge: zrak, ki ga vdihamo, se očisti prahu, ovlaži in segreje. Tako »prepariran« zrak prihaja v pljuča in človek bi moral vedno tako dihati, kajti tak zrak je za resorpcijo najbolj primeren in ga zato organizem najbolj pametno izkoristi. Vsaka motnja pa, ki oži ali zapira nosno votlino, vpliva slabo tudi na dihanje in človek je prisiljen, da diha skozi usta.

Poznamo več vzrokov, da se nos »zade-la«. To se dogaja začasno ali pa stalno, pri odraslih ljudeh prav tako kot pri otrocih. Eden izmed takih vzrokov so tudi polipi.

Kaj so polipi in kako nastanejo? Veliko je ljudi, ki imajo polipe v nosu in vsi to-žijo, da ne morejo dihati skozi nos, da jih boli glava, da se ne morejo koncentrirati in da jim pogosto kaplja iz nosa gnojna tekočina. Vsi ti znaki se ne pojavljajo takoj, ampak nastopajo polagoma. Najprej obolijo obnosne votline ali, kot pravimo, sinusi. Polipi so posledica, oziroma produkt tega obolenja. Zaradi gripe, prehlada ali kake druge infekcijske bolezni se sluznica sinusov vneme, zateče ter pordeči in izloča večje količine gnojnega izcedka. Če tega vnetja ne zdravimo, preide v kronično stanje, kar pomeni, da se sluznica sinusa zdebela in tako razraste, da več ali manj izpolnjuje obnosne votline. Ko jih popolnoma izpolni, se sluznica

razširi tudi v nosno votlino. Zaradi postopnega razraščanja otečene sluznice, se polagoma zapre tudi nosna votlina in tak človek ne more več dihati skozi nos. Zdaj pride do težav, ki smo jih omenili zgoraj.

Če pogledamo skozi tak nos, vidimo, da je nosna votlina napolnjena s steklasto maso gladke površine, ki je na pritisk mehka ter včasih krvavi. To ni nikaka bula ali tumor, ampak gre pri tem le za otebeljeno sluznico sinusa, ki v sinusu samem ni imela več prostora, ampak je prešla zaradi tega v nosno votlino. Polipi povzročajo ne samo subjektivne težave, ampak često deformirajo sam nos. Zato se razume, da jih moramo v vsakem primeru odstraniti. Treba je zato obolenje zagrabiti pri samem korenu. In kje je koren nosnega polipa? Na vsak način v sinusu in zato moramo prvenstveno zdraviti sinuse, bodisi konservativno ali pa z operacijo. V večini primerov zdravimo sinuse operativno in radikalno. Kier je pa to nemočeno, pride do recidive ter se mora operacija nekajkrat ponoviti.

Iz navedenega, si je treba dobro zapomniti, da polipi niso tumorji, nač pa jih moramo v vsakem primeru odstraniti, da bolnik lahko diha skozi nos, kar je velike važnosti za normalno funkcioniranje organizma kot celote.

DR. S. P.

Kako koristijo jabolka organizmu

Letos je dosti dobrih in okusnih jabolk. Znano je, da so jabolka zelo zdravi. Zdravniki jih ne priporočajo samo za krepitev, temveč tudi za shujševanje in svežitev. Vsebujejo važno vrsto sladkorja — saharozo in vitamine A, B in C. V 100 gramih jabolk je pet miligramov teh vitaminov. Vsebujejo tudi mineralne snovi, kot kalij, kalcij in natrij.

Za hujšanje...

Če želite shujšati, pojejte pred vsakim obrokom jabolko, tako boste utešili prvo lakoto in boste manj pojedli težkih in mastnih jedi, ki debelijo.

Pri črevesnih boleznih...

Nasprotno kot druge vrste sadja morajo jesti jabolka oni, ki imajo občutljivo črevesno sluznico. V jabolkih je namreč tannin, ki zelo blagodejno vpliva na čreves-

no sluznico. Razen tega vsebujejo mnogo celuloze, ki je v jabolkih mehka. Če torej bolujete na kaki črevesni bolezni, jejte nastrugana jabolka in jih dobro prežvečite.

Za bolnike z revmo...

Če čutite v sklepih bolečino, pijte čaj iz jabolk, ki ga boste tako pripravili: sveže ali suhe jabolčne olupke polijte z vrelo vodo in zjutraj in zvečer izpijte skodelico tega čaja. Sedaj je čas, da olupke zbirate, posušite in shranite za zimo.

Za zreditev...

Pomešajte tri nastrgana jabolka in pol litra mleka. Po okusu dodajte nekaj ruma ali konjaka. Dajte testo v pečico in ga pečite kot palačinko. Ko se ena stran speče, testo obrnite, da se bo speklo še na drugi strani.

ljati na sedmino. Če me nenadoma kliče, to nekaj pomeni. Ve kaj o očetu?

Ko me je še enkrat poklical, sem zavil na zapuščeno dvorišče.

»Je res? Tvojega očeta so odpeljali? Nič drugega ne bo iz tega. Slabi smo, slabi, kaj bi se bodli z gospodo? Jaz pa čakam na Tonča.«

Poklical me je torej, da bi mi to povedal?

»Kdaj pridejo stric?« sem le vprašal.

»Moral bi priti že snoči,« je pohitel boter. »Pisal je, naj zakoljem kokoško in kupim štefan dobrega vina. Vse je pripravljeno: kokoška je pečena, vino stoji na mizi, Tonča pa ni.« Dvignil se je s klopi k plotu ter zvedavo pogledal navzdol po cesti. »Ni ga in ni. Kokoška se bo pokvarila, ko je takšna vročina, tudi za vino ni dobro, da stoji predolgo v steklenici. Zakaj ga le ni?«

»Kako je bilo, ko so jih odpeljali?« sem vprašal v upanju, da bi iz botrovega odgovora utegnil izvedeti kaj, kar ne bo brez haska za očeta.

Boter, rjav kot jame, ki jih je kopal za mrtvece, je še enkrat pogledal po vasi in se vrnil pod oreh.

»Včeraj je bilo natanko štiri leta, kar je odšel navsezgodaj z doma,« je rekel in mi pokimal, naj sedem še jaz. Ko sem sedel, je nadaljeval. »Vprašal sem ga: Kam, Tonč?« Grenko se je zasmel. »Grem, kamor bi bilo bolje, da mi ne bi bilo treba

iti, ampak zgodilo se je tako, da je bolje, da grem.« Tako je govoril. Nikoli nisi vedel, kaj hoče povedati. Včasih je povedal več, včasih manj, včasih pa čisto nekaj drugega, kakor si mislil. »Kdaj prideš?« sem vprašal, ne meneč se za njegove muhe. »Odločili bodo tisti, ki sodijo slaba dejanja.« Govoril je kot župnik s prižnice in hudo resno se je držal, zato me je le zaskrbelo. »Tonč, kaj je bilo?« »Sem in nisem hotel, da bi se bilo zgodilo. Grem in jim povem. Oče, sami boste, dolgo, zelo dolgo boste sami. Ko bom prišel, pa boste spekli kokoško in postavili na mizo štefan dobrega vina. Zbogom, oče!« Dal mi je roko. Ko sem ga pogledal v oči, sem videl solze v njih. Tonč je, kakor veš, rad uganjal norčije, govoril in pel je vsakemu človeku razumljivo, a tudi zmešano, takšen kot tisto jutro pa še ni bil. Takoj sem vedel, da je nekaj bolj narobe ko navadno; kaj naj bi bilo, nisem mogel vedeti. Izvedel sem šele, ko so prišli in naročili jamo.

Boter me je s svojo zgovornostjo le iztrgal iz mojih misli. Res, tudi mi na Strm-cu nismo mogli verjeti. Stric Tonč, tako smo imenovali botrovega sina, je ubil človeka? To je bilo, kot če bi rekel, da je jagnje raztrgalo volka. Nikomur ni rekel žal besede, svojemu očetu, grobarju, je pomagal kopati jame in delati grobove, najrajši pa je posedal tule pod orehom, igral na citre in pel. Ne samo ob nede-

ljah, tudi čez delavnik. Kolikokrat sem zaradi njegovega petja zamudil šolo, koliko šib se je zaradi njegovih pesmi zlo-milo na mojih plečih!

»Nisem verjel, da bom dočakal,« sem spet slišal botra. »Mislim, da bom na lepem obležal v grobu. Vidiš, pa so ta štiri leta le pretekla in kokoška z vinom je pripravljena. Tudi kruha, belega kruha sem spekel. Pravo gostijo sem pripravil, naj se naj, revež, tam je otepaval nezabellen ričet.«

»In zdaj ga otepa moj oče!« sem rekel.

»Tudi njemu ga ne bi bilo treba. Bodi zadovoljen s tem, kar imaš, kar ti daje bog, ni veliko, toda če hočeš boljše, prideš samo še na slabše. Kolikokrat sem mu rekel: »Poglej mene, nikomur nočem nič, z živimi skorajda nimam opravka, mrtvi pa so zadovoljni z vsem, kot jim napraviš. Samo da je jama dovolj velika, da lahko spustiš krsto vanjo.« On pa...«

Kar se spominjam, je imel Amon obraščen obraz z dolgimi svetlorjavimi kocinami, bil je majhen, držal se je nekoliko upognjeno, tako je bil videti še manjši; kadar je govoril z visokim človekom, je moral nagniti glavo daleč nazaj. Tedaj so se mu zasvetile drobne, a sila žive oči. Ženske v koči, ki je bila z močnim orehom vred cerkvena last, nisem videl nikoli. Boter se je že davno pred vojno vrnil z nemškega Štajerja, kamor je bil odšel s trebuhom za kruhom, kakor se reče. S se-

boj je pripeljal Tonča, ki je bil tedaj še majhen, slaboten deček.

»Pojdiva stricu naproti!« sem zaklical. Z njim, s stricem Tončem bi se lahko marsikaj pogovoril! Da, stric Tonč ne zna samo pripovedovati in peti, marveč tudi poslušati! Če kdo, on bo vedel, kako je z očetom. »Pojdiva, boter!«

»Saj res, kaj bi ga čakala doma, spodob se, da greva na postajo.«

Kakor da je čakal na moje besede, je urno zaklenil kočvo in odnesel ključ nekam v solarnico.

Če se ne bi bil odpravil z botrom na postajo, bi me bilo gotovo potegnilo v kolonijo. Na poti s Strmca, pri Raku in celo, ko sem se vračal proti domu, sem mislil na Martico. Pravzaprav me je boter poklical prav tedaj, ko sem se namenil obrniti in zaviti v kolonijo. Za Martico sem imel kos suhe, vendar še vedno dobre potice. Pomišljal sem si samo zaradi Molanke. Naj je bilo kakor koli s tisto eksplozijo, Molanka je kriva, tako sem sodil, da so zaprli očeta. Bil je pri Molanki in videli so ga na poti k njej. Kako naj bi potkal na Molankina vrata, ko sem končno spoznal, da je bilo za materinim oštevanjem vendar toliko ljubezni? Greh bi bil, če bi obiskal Martico in ji dal potico, ki jo je spekla mati za dedkovo sedmino. Da, bolje je, da grem z botrom, bolje, da se odtrgam od Martice in Molanke!

(Nadaljevanje sledi)

40-letnica smrti Ivana Cankarja

Dne 11. decembra se bomo spominjali 40-letnice smrti Ivana Cankarja, največjega slovenskega pisatelja, ki se je vse življenje boril proti krivici, proti zapostavljanju malega človeka, njegov boj je bil boj za pravico, za lepše, srečnejše in pravičnejše življenje. Bil je glasnik nove dobe in je že pred pol stoletjem izpovedal:

Trdna je moja vera, da napoči zarja tistega dne, ko naša kultura ne bo več krikantema siromakova, temveč bogastvo bogatega. Že slutim zarjo tistega dne, slutijo vse moje najgloblje in najčistejše hrepenenja. Ne, ne hrepenenje samo! Moje delo je slutnja zarje, vsaka moja beseda in vse moje življenje. Že slišim dleto, ki kleše granitni temelj novi zgradbi.

Cankarjevo delo je nenavadno obširno, bogato je prispeval v zakladnico slovenske kulture in je slovenski književnosti globoko vtisnil svoj pečat, pečat resnice, saj pravi sam o svojem delu:

Ponos je v mojem srcu: kljub vsem naukom, opominom, očitkom, kljub zasmehu, zmerjanju in natolcevanju je vse moje življenje in nehanje služilo najvišji ideji, resnici! Kar sem videl z očmi in z razumom, nisem zatajil, in ne bi zatajil za same zlate nebeske zvezde. Resnica pa je posoda vsega drugega; lepote, svobode, večnega življenja. Dokler sem zvest resnici, sem zvest sebi; dokler delam v njenem imenu, bo moje delo rodovitno, ne bo ovenelo od pomladi do jeseni.

V tem svojem boju za resnico in pravico je bil Cankar dosleden in neupogljiv, ni poznal prosjačenja in klečeplazništva, marveč je odločno zahteval:

Nič na vrata usmiljenja, na vrata pravice trkam, da se mi odpro na stežaj! Ni berač in popotnik, kdor je gospodaril štirideset let; ni brez doma, kdor je sam obdeloval prostrano polja. Ti, ki si delal — tvoje delo: to je postava! Našel bom pravico, dodeljena mi bo; če mi je vi ne prisodite, sodniki nespametni, krivični; velik je svet, mnogo je sodnikov nad nami; nad vsemi pa je Bog.

Čeprav je Cankar mnogo let svojega življenja preživel v tujini, je njegova ljubezen vedno in povsod veljala domovini. O tej ljubezni do domovine pravi:

Oko, ozri se nazaj, prav do mraka otroških let! Kam je letelo vse hrepenenje, komu je bila darovana najboljša moč srca in razuma, odkod je vrela, kam se je obračala vsa radost in bolelost? — Resnično, domovina, nisem te ljubil, kakor cemerav otrok, ki se drži matere za krilo; tudi te nisem ljubil, kakor solznomeščanski vzdihovalec, ki ti kadi v lice sladke dišave, da te skele uboge oči; ljubil sem te s spoznanjem, videl sem te vso, v nadlogah in v gredih, v sramoti in v zmotah, v ponižanju in bridkosti; zato sem z žalost-

jo in srdom v srcu ljubil tvojo oskrunjeno lepoto, ljubil jo stokrat globlje in stokrat višje od vseh tvojih trubadurjev!

Njegova ljubezen je veljala tudi slovenskemu narodu, tistemu narodu, o katerem je zapisal:

Narod, enkrat blagoslovljen, devetkrat obsojen, kako si živel, kaj si doživel? Tvoja dolga bolelost je povest o siromaku betežnem, ki vstaja, vstati ne more. Kolikor je dolin in votlin po teh lepih deželah, ne držale bi vse tiste krvi, ki je bila tod prelita; in koliko je bo še prelita! Komaj si stopil na svet, si bil, ti narod suženjev, suženj med narodi. Otroci si bil, pa že suženj! Psovka ti je nauk delila, palica tuga je vtepala. Suvali so te od vseh strani, očmi in mačehe, botri in botrice. Včasih si zajokal, včasih si omahnil, ves truden, časih pa si tudi planil. Ali komaj si planil, so te podrli na tla, zvezali so te še tesneje in celo usta so ti zaklenili. V curkih je tekla kri iz tvojih žil, napojila je zemljo za več klafter globoko; zato je ta zemlja rodila; in kadar si jedel sužnji kruh, si jedel sam svoje meso in pil svojo kri. Močan si, o slovenski narod! Tisoč in petsto let krvaviš, izkrevavel nisi! Narod nehvaležnik bi dušo izdihnil, še sveče bi mu ne žgali, še bilj bi mu ne peli — ti pa, tisočkrat ranjen, v trpljenju utrjen, ki komaj zmaješ z rameni pod težko sovražno pestjo in praviš: »Nikarte! Ta burka je stara že tisoč let!«

Pa še vsemu človeštvu je veljala njegova neizmerna ljubezen, veroval je v vstajenje narodov, v lepšo in pravičnejšo bodočnost človeštva:

Jaz verujem v to družino svobodnih narodov. Jaz verujem, da bi iz te brezprimarne preizkušnje izšlo prerojeno človeštvo! Bil bi hinavec in lažnjivec, če bi se imenoval socialista, pa bi v globočini svoje duše ne veroval v svoje ideale! Nič se ne bojmo, nič se ne strašimo dnevnega trpljenja, ne zakrivajmo oči pred grozotami časa — pogumno jim glejmo v lice! Ne samo človek, ne samo narod, tudi človeštvo se bo vzdignilo iz močvirja, očiščeno in pomlajeno! V to verujemo, v to zaupajmo — in lažje nam bo trpljenje! Kristus je zmagal, ko je bil na križ razpet; človeštvo je moralo brezmejno trpeti, da si je zaslužilo prerojenje in vstajenje!

Tako je vse življenje dajal in ni skoparil ne s svojimi močmi ne s svojim znanjem. Zato je lahko s ponosom in zavestjo, da je v polni meri izpolnil svojo dolžnost, ugotovil o svojem življenjskem delu:

Moje delo je knjiga ljubezni — odprilo, domovina, da boš videla, kdo ti je pravičen sin! Dal sem ti, kar sem imel; če je bilo veliko ali malo — Bog je delil, Bog razsodi. Dal sem ti svoje srce in razum, svojo fantazijo in svojo besedo, dal sem ti svoje življenje — kaj bi ti še dal?

ARABSKE MODROSTI

Če je mesec s teboj, so tudi vse zvezde na tvoji strani.

Zgovoren petelin poje že v jajcu. Kdor ukrade jajce, ukrade tudi velbloda. Če psu odrežeš uhelj, ga ne boš odvaldil napak.

Kdor norca popravlja, je sam norec. Piščal ima v žepu, vendar piska na usta. Vrzi srečnega v morje, vrnil se bo z ribo.

Bedak se potuhne pred višjim, ozmerja pa nižjega.

Ženske noge se nikoli ne dotikajo tal.

Siromak je navadno tujec v svoji domovini.

Kdor ti prinese na nos žalitve drugih, te sam žali.

Kdor naredi iz sebe most, zasluži, da po njem hodijo.

Gorje uši na plešasti glavi.

V izsušenem potoku je lahko ribariti. Neumno izrečena resnica velja manj kot modra laž.

Od kvasa tvojega sosedu tvoj kruh še dolgo ne bo vzhajal.

Šele dober zajtrk odpre oči.

DOMISLICE

Kdo je zares zvest? Tisti, ki se vsak dan znova zaljubi v — istega človeka.

*

Kaj je prijateljstvo? Skrivnosti, ki si jih zaupamo.

*

In kaj je prijatelj? Nekateri ljudje postanejo prijatelji, ko so si razkrili svoje skrito srce, drugi šele potem, ko so se skupaj napili.

*

Prijatelji so dobra zdravila za srce — vendar je treba poznati dozo.

*

Nikoli ni sovražnik zmeraj sovražen, prijatelj zmeraj prijateljski.

Vsak filister, ki začne malo misliti, zmerja čez filistre.

*

Nekateri poplačajo, drugi samo plačajo.

*

Naiven je, kdor pove in vpraša, česar nihče ne pove in ne vpraša, čeprav bi vsak rad vedel.

*

Vsi ljudje so nagi — pod obleko.

Za dobro voljo

EDINA ŽELJA

— Vi pa ne boste dočakali starosti, če boste še naprej tako živeli.

— Toda, gospod doktor, saj jaz si prav nič drugega ne želim kot to, da bi ostal vedno mlad!

ZLOČINI OBTOŽUJEJO:

Konstantin Simonov:

Taborišče uničenja

(Nadaljevanje)

Kmalu je bil postavljen začetni primitivni krematorij z dvema pečmi, o katerem smo že govorili. Plinska kamera je zakasnela, in še ni bila dograjena. V tem času je bil glavni način pogubljanja bolnikov in oslabele sledeči: h krematoriju je bila prizidana majhna sobica z zelo ozkim in nizkim vhodom, da je človek, ko se je plazil vanjo, moral na vsak način prikloniti glavo. Dva esesovca sta stala z obeh strani vrat in držala v rokah vsak po eno kratko in težko železno palico. Ko se je človek nagibal, hoteč sklonjen priti skozi vrata v kamero, ga je esesovec udaril z železno palico po vretencih zatilnika. Če je prvi zgrešil, ga je drugi popravil. Če človek po tem udarcu ni bil mrtev, temveč je samo omedlel, je bilo to brez pomena. Kdor je padel na tla, se je smatral za mrtvega in položili so ga v gorišče krematorija. Treba je povedati, da je v taborišču sploh veljalo pravilo: kdor pade na zemljo in ne more vstati, se smatra za mrtvega.

Včasih so izčrpane ljudi usmrčali na ta način, da so jih puščali mnogo ur na mrazu. K temu je treba še dodati takozvano večerno telovadbo. Ta je obstajala v tem, da so po večerni kontroli ljudi, ki so bili od delovnega dne do skrajnosti izčrpani in utrujeni, primorali poldrugo uro tekati po blatu, ki je segalo do kolen ali pozimi po snegu, poleti pa po vročini okoli vsega stanovanjskega bloka, katerega obod je znašal dokaj več od kilometra. Zjutraj so pobirali trupla, ki so ležala ob vsej ograji bloka.

To so bili takorekoč navadni vsakdanji načini moritve. Toda zverine, ki so srknile človeške krvi, se niso zadovoljevale z navadnimi načini. Smrt njihovih žrtev ni bila zanje samo delo, temveč tudi zabava. Ne bomo govorili o »zabavah«, ki so v navadi v vseh nemških taboriščih, to je streljanju na izbiro s stražniških odrov ali o pretepanju do smrti stotin izstradanih ljudi, ki planejo na vržene jim kosti. Omeniti hočemo tukaj le nekatere zabave, ki so bile specifične za Lublinsko taborišče.

Prva »ostroumna šala« je obstajala v sledečem: Kak esesovec je začel zmerjati kogar koli jetnikov, češ, da le-ta ne izpolnjuje taboriščnih pravil, da ga je zato treba ustreliti. Jetnika so postavili k steni in esesovec mu je nastavljal na čelo svoj parabelum. Pričakujoč strelo, je človek instinktivno v 99 primerih od sto zamižal. Tedaj je esesovec ustrelil v zrak v trenutku, ko se je drug esesovec neopazno približal jetniku in ga udaril z debelo desko po temenu. Jetnik je padel brez zavesti. Ko se je po nekoliko minutah zavedel in je odprl oči, so mu dejali esesovci, ki so stali pred njim, s smehom: »Tako, vidiš, ti si na onem svetu. Vidiš, tudi na onem svetu so Nemci in ti ne moreš od njih zbežati«. In ker se človek, navadno ves krvav, ni mogel več dvigniti na noge, so ga smatrali za smrtnika in ga končno po užiti zabavi ustrelili.

»Šala« številka 2 se je vršila v eni taboriščnih barak, kjer se je nahajal velik bazen. Jetnika, ki so ga smatrali, da je česar koli kriv, so slekli in ga vrgli v bazen. On je poskušal priti na površino in zlesti na suho. Esesovci, ki so stali na okoli, so ga s škornji brcali nazaj v vodo. Če se je izognil udarcem, so mu dali pravico izlesti iz vode. Sedaj je moral izpolniti samo še en pogoj, v treh sekundah se popolnoma obleči. Esesovci so pazili na uro. Seveda, v treh sekundah se ni nihče mogel obleči. In tedaj so ga na novo vrgli v vodo in zopet mučili, dokler ni utonil.

»Zabava« št. 3 je bila gotova smrt tistemu, s katerim so se zabavali. Preden so umorili pregrešivega se jetnika, so ga vedli k snežnobelemu stroju za izžemanje perila in so ga prisilili, da je vtikal konce prstov med dva težka valjarja iz gume, kjer se otira perilo. Potem je kak esesovec ali kak jetnik začel vrteti ročaj stroja. Človeška roka se je začela od

lakta ali do rame pogrezati v to mašino. Kriki mučenika so bili glavno veselje. Kajpada so človeka z razdrobljeno roko, kakor vsakega drugega, ki ni mogel delati, po mučitvi oddali pogubitvi.

Naštete »zabave« so bile tako rekoč splošno v navadi. Posamezni esesovci pa so se zabavali še vsak po svoje. Navesti hočem samo en primer, ki ga potrjujejo dve priči. Neki esesovec, ki je pripadal straži delavcev pri gradbi izpopolnjenega krematorija, 19-leten fant, je brez vsakega povoda stopil k najbolj zdravemu in lepemu človeku izmed zaposlenih, mu ukazal, naj nagne glavo in ga z vso silo udaril s palico po tilniku. Ko je ta padel, je esesovec ukazal dvema drugima jetnikoma, naj ga primeta za noge in vlačita v krogu z obrazom navzdol, da se osvesti. Toda, ko so ga prevlekli sto metrov po zmrzli zemlji, se ni več zavedel in je obležal nepremično. Tedaj je esesovec zgrabil votlo cementno cev, ki je bila namenjena za kanalizacijo in jo zaloputnil ležečemu na hrbet. Potem jo je zopet dvignil in zopet vrgel, in tako petkrat zaporedoma. Po prvem udarcu s cevjo se je ležeči stresel v agoniji, po drugem je bil zopet miren. Po petem udarcu je ukazal esesovec, da ga prevrnejo z obrazom navzgor ter mu je s palico privzdignil trepalnice. Ko se je prepričal, da je ležeči mrtev, je esesovec izpljunil, prižgal si cigareto in odšel, kakor da se ni prav nič zgodilo. V ostalem, to ni bilo le posledica njegovih osebnih zverinskih nagnjenj. V jeseni in pozimi 1943 je vsak esesovec smatral za svojo dolžnost, bahati se, da je ubil dnevno vsaj po pet jetnikov.

Pripovedovati vam hočem še o ženskah. V posameznih mesecih se jih je nabralo v taborišču do 10 tisoč. Držali so jih prav tako kakor moške, s tem razliko, da so jih stražile esesovke. Povem vam o eni teh furij, ki je bila v činu podčastnika in je bila nadpaznica ženskih barak. Njenega imena se, žal, dosedaj še ni dalo dognati, ker so jo vsi nazivali samo s potvorjenim nemškim nazivom »lagerzeerka«. Ta »lagerzeerka« ni nikoli prihajala brez »pajčec«. »Pajčec« se je imenovala dva metra dolga gibka šiba iz debele žice, obdane z gumo in povrhnje z usnjem. »Lagerzeerka«, od rojstva pokvečena in suha megera, se je odlikovala po sadizmu, zvezanem s spolnimi nenormalnostmi in je bila na pol nora. Pri jutranji ali večerni kontroli si je poiskala med izčrpanimi in shujšanimi ženskami najlepšo, ki si je še ohranila kolikor toliko človeško podobo, in je brez vsakega vzroka zamahnila s svojo »pajčco« ter jo udarila po prsih. Ko je žrtev po tem udarcu padla na zemljo, ji je »lagerzeerka« zadala s pajčco drug udarec med noge, potem pa jo je brcnila istotja s svojim podkovanim čevljem. Navadno ženska že ni mogla več vstati in se je, predno je vstala, dolgo plazila po tleh, puščajoč za seboj kri. Po eni ali dveh takih eksekucijah so postale ženske pohabljenke in so kmalu umirale. O tem je težko govoriti. Ostaja nam samo upanje, da se bo našlo ime tega strašnega nestvara in tisočev njej podobnih, in da bodo kaznovane s smrtjo, to je, da dobe vsaj stoti del zaslužene kazni.

Do sedaj smo govorili o mukah in smrtih onih ljudi, ki so se nahajali daljšo ali krajšo dobo v taborišču. Toda taborišče pri Lublinu je bilo resnična veletovarna smrti, in mnogo ljudi je bilo pogubljenih takoj, kakor hitro so prišli tja. Takih ljudi je v treh letih prešlo taborišče na stotisoče. Prihajali so na polja smrti skoraj vsak dan. Ponoči so po taborišču drdrali nalašč pognani traktorji, ki so imeli namen, da preropotajo pokanje avtomatičnega streljanja in krike streljencev. Ko je začel grmeti traktor, so vsi v taborišču vedeli, da je prišla smrtna ura za tisoče ljudi. Povedati hočemo nekoliko besed samo o enem takem streljanju, o največjem med njimi, ki se je vršilo 30. novembra 1943.

PO ŠIRNEM

SVETU

Jenesu. — Kakor drugje v ZDA, je tudi na Aljaski, kjer so bile volitve nekaj tednov kasneje izvedene, prepričljivo zmaga Demokratiška stranka. Izvoljeni kandidati za predstavniški dom, dva senatorja in guverner pripadajo vsi tej stranki. Volitve v ZDA 4. novembra in sedanja zmaga demokratov na Aljaski so zagotovile Demokratiški stranki 64 mandatov v senatu, v predstavniškem domu pa 283 mandatov. Republikanci imajo 34 senatorjev in 153 mandatov v predstavniškem domu.

Pariz. — Predstavnik francoske vlade je izjavil, da vlada proučuje odločitve Gane in Gvineje o njuni zvezi in nameri, da pritegnejo še druge zahodnoafriške dežele v to zvezo. Pripomnil je, da gre za zapleteno vprašanje. Francija je prekinila diplomatske zveze z Gvinejo, ko je ta po referendumu za francosko ustavo glasovala negativno in postala samostojna.

New York. — Delegati Indije, Gane, Jugoslavije in Iraka so vložili v OZN predlog, naj se v februarju sestane Glavna skupščina na posebnem zasedanju, da bi proučila državnoopravno ureditev in združitev britanskega in francoskega Kameruna, ozemelj, ki sta v skrbstvu OZN. S tem vprašanjem se že nekaj časa intenzivno bavijo. Velika Britanija je omenjeni predlog odobrila.

Beirut. — V kratkem se bodo začeli razgovori med predstavniki Združene arabske republike in predstavniki Libanona o celotnih vprašanjih gospodarskih in trgovinskih stikov med obema državama. Predvsem bodo govorili o preureditvi odnošajev, ki sta jih imela Sirija in Libanon pred združitvijo Sirije in Egipta.

Kairo. — Zastopnik ZAR je obtožil Izrael, da nadaljuje politiko groženj nasproti arabskemu prebivalstvu. To tožbo je sprožil potem, ko je ovozoril, da so opazovalci ZN odkrili šest min v demilitarizirani coni. Pravilo, da so položili mine izraelski vojniki. Zaradi tega incidenta je ZAR vložila tožbo pri mešani komisiji ZN za premirje v Palestini.

Kairo. — Tu tečejo pogajanja med Združeno arabsko republiko in delegacijo Sovjetske zveze o zgraditvi velikega jezusa na Nilu pri Asuanu. Okvir teh pogajanj tvori nedavno sklenjeni sporazum, po katerem bo SZ dala ZAR posojilo 400 milijonov rubljev za začetna dela graditve omenjenega jezusa.

Beograd. — V ponedeljek je predsednik FLRJ maršal Tito odotoval na Jadran, od koder je v torek odotoval z ladjo »Galeb« na dvomesečno potovanje v azijske dežele. Najprej se bo maršal Tito mudil na uradnem obisku v Indoneziji. Jugoslavija ima prijateljske vezi s številnimi azijskimi državami, ki s svojo umerjeno politiko mnogo doprinesejo za vzpostavitev trajnega miru v svetu.

New York. — Jugoslavija, Indija, Ceylon, Češkoslovaška, Argentina in štiri druge dežele so predložile resolucijo, v kateri zahtevajo od Glavne skupščine OZN, naj priporoča vsem deželam članicam, da »z učinkovitimi ukrepi izboljšajo načela miroljubnega sožitja in dobre sosedne odnose.«

Pariz. — Vrhovni poveljnik sil Atlantiskega pakta Norstand je izjavil, da bo polovica članic te organizacije imela kmalu na razpolago raketo orožje. V treh do šestih mesecih bodo tudi uredili oporišča za izstreljevanje raket z jedrskim eksplozivom.

Alžir. — Po štirih letih vojne je francoska armada v Alžiru sedaj zopet spreminila svojo strategijo v boju proti upornikom. Izogibajo se dolgotrajnim operacijam, pač pa se poslužujejo hitrih prodorov z motoriziranimi enotami. Francozi že uporabljajo novo taktiko, opazovalci pa niso prezrli, da so hitre in močne uporniške čete v eni od največjih francoskih ofenziv prebile sovražnikov obroč.

Hujškaški proces proti antifašistom v Italiji

Za 10. december je pred porotnim sodiščem v Florenci napovedan proces proti antifašističnim borcem in aktivistom iz Nadiške doline. Obtoženim pod pritiskom starih in novih fašistov očitajo dejanja, ki jih nikdar niso izvršili, marveč so zakrivali edino le to, da so se aktivno in požrtvovalno vključili v narodnoosvobodilno borbo proti fašizmu in nacizmu ter tako prispevali k zmagi odporniškega in osvobodilnega gibanja, ki je prispevalo tudi k osvoboditvi Italije in so postali ideali te borbe tudi podlaga italijanski republiški ustavi.

Zaradi tega gre pri omenjenem procesu proti slovenskim antifašistom za protiuslovni postopek in preganjanje, ki pomeni kršitev dočb italijanske mirovne pogodbe. Nerazumljivo je, da so se italijanskim fašistom v gonji proti antifašističnim borcem Nadiške doline priključili tudi nekateri vodilni italijanski listi. Vse to nekako kaže, da gre pri omenjenem procesu za novo gonjo proti partizanom in antifašistom, obenem pa tudi za razpihovanje mrznje in za napad proti Jugoslaviji in njeni armadi, v okviru katere so se borili borci in aktivisti Briško-beneškega odreda.

Čudno je, da se vse to dogaja v času, ko se večina narodov trudi, da doseže splošno pomirjenje in sodelovanje med narodi in državami sveta. Gotovo bi tudi Italija veliko bolje storila, če bi prenehala podpirati fašistične in nacionalistične elemente v državi in raje ratificirala londonski sporazum (kar je Jugoslavija storila že pred štirimi leti) in tako ustvarila podlago za prijateljsko sodelovanje s

sosedno državo. Uprizarjanje takih procesov proti antifašističnim borcem more samo škodovati ugledu Italije v svetu, ne-poboljšljivim hujškačem in fašistom v deželi pa daje potuho za rovarjenje proti lastni državi in njenemu ustavnemu redu. Take akcije pa tudi zaostrejo gonjo proti slovenskemu življu v Italiji. Iz vseh teh razlogov je početje italijanskih oblasti tembolj nerazumljivo in vsega obsojanja vredno. Vse demokratične sile v svetu bi zelo pozdravile, če bi Italija preprečila take hujškaške procese in tako z dejanji dokazala, da je za red v deželi in miroljubno sodelovanje z državami in narodi v svetu.

Zakaj šele zdaj, ko že teče voda v grlo

Ni še dolgo tega, ko so tako imenovani vplivni krogi na Koroškem z vsemi mogočimi in nemogočimi argumenti skušali prepričevati, da izgradnja ljubeljskega predora ne bi imela gospodarskih koristi in se zaradi tega tudi ne izplačajo investicije, ki bi bile potrebne za uresničitev projekta. Isti ljudje so se z vsemi silami branili tudi uvedbe malega obmejnega prometa med Koroško in LR Slovenijo ter s tem dovolj jasno dokazali svoje ozkosrčno nastojanje, s katerim bi seveda le zelo težko uresničevati združeno Evropo.

Toda to njihovo nastojanje niti ni tako dosledno in ga prav radi spremenijo, kadar gre enkrat za njihove ozke interese in koristi. Ravno v zadnjem času se je spet pokazala njihova nedoslednost, ko je bila v objavi mednarodne cestne uprave ljubeljska cesta navedena kot edina evropska prometna žila preko Koroške

Plemenski sejem v Feldkirchenu

Pincgavska živinorejska zveza za Koroško in Vzhodno Tirolsko priredi dne 12. decembra 1958, ob 9.30 uri dopoldne v Feldkirchenu svoj zadnji letošnji sejem plemenske živine. Na sejem bodo postavili 65 bikov ter 40 krav in telic. K temu sejmu pripominjajo, da bo tokrat ponudba plemenskih bikov številčno presegala povpraševanje ter bodo občine, zadruge in zasebni interesi imeli ugodno priložnost za nakup.

Sadna drevesca vseh vrst in sort, za 20 % ceneje kot drugod, dobavi drevesnica inž. Marko Polzer pd. Vazar p. Št. Vid v Podjuni — St. Veit im Jauntal.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program. — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

II. program. — 6.00, 7.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Zveneče razno — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 14.45 Prav za vas — 15.45 Iz književnosti — 17.55 Sami šlagerji — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 6. december:

I. program: 8.45 Sini pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 15.30 Misli z nami — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Iz parlamenta — 18.15 Cankar: Skodelica kave (slov.) — 20.15 Zabavni koncert — 21.00 Qu'z za 100.000 šilingov.

II. program: 8.20 Zabavna oddaja — 14.45 Tehnični pregled — 15.00 Mladinski koncert — 17.10 Lepa pesem — 18.10 Glasba za delopust — 20.15 Pesmi z ekvatorja — 21.00 V svetu operete.

Nedelja, 7. december:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 9.00 Jutranje melodije — 11.30 Veselo petje — veselo igranje — 13.45 Koroška lovska ura — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Glasba ob petih — 19.00 Športna poročila — 20.10 Kdo je storilec? — rešitev uganke.

II. program: 7.05 Godba na pihala — 10.05 Petje in glasba iz alpske dežele — 15.00 Iz klasičnih oper — 18.00 Melodije z vseh strani — 19.45 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Muzikalično opazovanje.

Ponedeljek, 8. december:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 7.30 Romanje koroških Slovencev v Lurd (slov.) — 9.00 Pisan venček melodij — 11.30 Veselo petje — veselo igranje — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 »Stari Pedro«, slušna igra — 19.00 Šport — 19.30 Oratoriji.

II. program: 7.05 Godba na pihala — 9.00 Operni koncert — 11.00 Faustovo izgnanstvo — 15.15 Operetni zvoki — 17.05 Teater v svetu — 20.00 »Kraljica«, operete.

Torek, 9. december:

I. program: 8.45 Zakaj smrčim, — 14.00 Poročila, objave. Ivan Cankar in njegova mati (40-letnica njegove smrti slov.) — 17.10 Popoldanski koncert — 19.15 Lepe že-

ne iz 1001 noči — 20.15 »Somrak bogov«, opera 2. in 3. akt.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 16.00 Oddaja za žene — 17.55 Samo za vas — 19.30 Dobra ura — 20.00 Pisan večer.

Sreda, 10. december:

I. program: 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo (slov.) — 16.30 Knjige za božič — 17.10 Glasba, ki se nam dopade — 18.10 Govori se o tem — 20.15 Življenje polno glasbe. Franc Deuber.

II. program: 8.20 Zabavna glasba — 13.30 Za prijatelje oper — 14.40 Jedilnik pred 3000 leti — 17.15 Iz raziskovalnega dela virokih šol — 19.30 »Polykrates«, slušna igra — 21.00 Zaupne melodije.

Četrtek, 11. december:

I. program: 14.00 Poročila, objave. Iz domačih gajev (slov.) — 16.30 In vsek gre svojo pot — 18.10 XY vse ve — 18.30 Oddaja za mladino — 20.15 Stajerske jaslice — 21.00 Zveneča alpska dežela.

II. program: 8.10 Glasba na tekočem traku — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Zaljubljene gosli — 17.55 Zabava in ples — 19.30 Kdo je kdo? — 20.00 Naš zveneči filmski magazin.

Petek, 12. december:

I. program: 8.45 Zima je prišla — 14.00 Poročila, objave. Okno v svet. Gospodarska šola za vsakogar (slov.) — 15.45 Zivani in ljudje — 17.10 Potujoči ljudje — 18.40 Na zapečku — 19.05 Zgrabi srečo — 20.15 »Dedinja«, igra.

II. program: 8.20 Za zabavo — 15.30 Muzikalično potovanje po Balkanu — 16.30 Glasba iz starih filmov — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Glasba za delopust — 19.30 Ljudska glasba — 19.45 Za ljubitelje gora — 20.00 Pozdrav z Dunaja.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 6. december:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Mladina poje — 9.30 Iz hrvatske glasbene romantike — 10.10 Narodne pesmi in napevi — 11.00 Pojo solisti ljubljanske in mariborske opere — 12.00 Napevi iz Mehike — 12.15 Kmečka univerza — 12.25 Glasbene slike — 12.40 Izpod zelenega Pohorja — 14.00 Češki zabavni ansambli — 15.40 S knjižnega trga — 17.25 Stare, a še vedno lepe melodije — 18.00 Jezikovni pogovori — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino.

Nedelja, 7. december:

6.00 Veder pozdrav — 8.00 Suhodolčan:

»Najlepši nasmeh«, igra — 9.00 Zabavna matineja — 11.00 Mali zabavni koncert — 12.00 Voščila — 13.30 Voščila — 14.15 Voščila — 16.30 Glasbeni mozaik — 17.05 Melodije iz glasbenih revij — 17.30 Po čem je resnica — igra — 20.00 Varčete na valu 327,1 m — 21.00 Nedeljski operni koncert.

Ponedeljek, 8. december:

5.00 Pisan spored — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 Popularne melodije — 9.00 Pisani zvoki z Dravskega polja — 9.40 Japonski napevi — 10.10 Koncert opernih arij — 11.35 Od melodije do melodije — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domače viže — 13.30 Z domačih glasbenih poljan — 14.35 Zabavni napevi in popevke — 16.00 Operne melodije — 18.15 Črnogorske narodne pesmi — 20.00 Revija zabavne glasbe — 20.40 Kulturna tribuna.

Torek, 9. december:

5.00 Za dobro jutro — 8.05 Havajski zvoki — 8.40 Potopisi in spomini — 9.00 Pojo solisti zagrebške opere — 10.45 Za dom in žene — 11.15 Razpoloženska glasba — 12.15 Kmečka univerza — 12.40 Od swinga do koračnice — 13.30 Slovenske narodne — 14.15 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.30 Voščila — 16.05 Za glasbene ljubitelje — 17.10 Zabavni potpourri — 18.00 Družinski pogovori — 20.30 Po sledovih Ane Frank.

Sreda, 10. december:

5.00 Pisan spored — 8.05 Odlomki iz jugoslovanskih oper — 9.00 Jezikovni pogovori — 10.10 Francoski žanoni — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Poje Slovenski okter — 15.40 Novost na knjižni polici — 17.10 Sestanek ob petih — 17.30 Pesmi iz Hrvatskega Zagorja — 18.00 Kulturna kronika — 20.00 Beethoven: Fidelio — opera v 2. dej.

Četrtek, 11. december:

5.00 Jutranje melodije — 8.25 Ritmi iz Copacabane — 8.40 Cankarjevi zadnji dnevi — 10.10 Poslušajmo Kmečko godbo — 10.30 Iz zabavnega albuma — 12.15 Kmečka univerza — 12.25 Arije in dvospevi iz oper — 14.30 Voščila — 16.00 Za vsakogar nekaj — 18.15 Od popevke do popevke — 20.00 Misel in beseda s klanca — ob 40-letnici Cankarjeve smrti.

Petek, 12. december:

5.00 Glasbeni spored za dobro jutro — 8.40 Variete na valu 327,1 m (ponovitev) — 9.45 Igrajo veseli godci — 10.10 Arije iz oper Evgenij Onegin — 11.00 Za dom in žene — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Odlomki iz manj znanih oper — 14.50 V tričetrtinskem taktu — 16.00 Petkovo glasbeno popoldne — 17.25 Moderni ritmi — 17.45 Medteranski napevi — 18.00 Radijski leksikon — 20.00 Lepe melodije.